

Rețeaua experților naționali independenți în domeniul educației adulților/competențelor adulților

Raport complet de țară – România

Autor: Simona Sava
Octombrie - 2017

COMISIA EUROPEANĂ

Direcția Generală Ocuparea Forței de Muncă, Afaceri Sociale și Incluziune

Direcția E – Competențe

Unitatea E.3 – EFP, ucenicie și educația adulților

Contact: Mantas Sekmokas

E-mail: EMPL-E3-UNIT@ec.europa.eu

Comisia Europeană

B-1049 Bruxelles

**Rețeaua experților naționali independenți în
domeniul educației adulților/competențelor
adulților**

Raport complet de țară – România

Europe Direct este un serviciu care vă ajută să găsiți răspunsuri la întrebările dumneavoastră despre Uniunea Europeană.

Număr de telefon gratuit (*):

00 800 6 7 8 9 10 11

(*) Informațiile oferite sunt gratuite, la fel ca majoritatea apelurilor telefonice (dar este posibil ca unii operatori, unele cabine telefonice sau hoteluri să vă perceapă taxe).

AVIZ JURIDIC

Prezentul document a fost elaborat pentru Comisia Europeană, însă reflectă doar opiniile autorilor, iar Comisia nu poate fi considerată responsabilă pentru niciun mod în care sunt utilizate informațiile conținute în prezentul document.

Mai multe informații referitoare la Uniunea Europeană sunt disponibile pe internet (<http://www.europa.eu>).

Luxemburg, Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, 2018

© Uniunea Europeană, 2018

Reproducerea este autorizată cu condiția menționării sursei.

Pentru orice utilizare a materialelor care nu sunt protejate de drepturile de autor ale Uniunii Europene, trebuie să se solicite direct permisiunea titularului sau titularilor indicați ai drepturilor de autor.

CUPRINS

1.0 PREZENTARE GENERALĂ LA NIVEL DE ȚARĂ (ELEMENT STATISTIC CARE VA FI INTRODUS DE ECORYS ÎN URMA ACTUALIZĂRII PREZENTĂRII GENERALE LA NIVEL DE ȚARĂ)	6
1.1 Indicatori statistici principali	6
1.2 Tendințele în ceea ce privește adulții cu un nivel scăzut de calificare	9
2.0 SCURTĂ PREZENTARE GENERALĂ A SISTEMULUI DE EDUCAȚIE A ADULȚILOR	14
2.1 Principalele caracteristici și un sumar concis al evoluției istorice	14
2.2 Oferta	16
3.0 POLITICILE PRIVIND EDUCAȚIA ADULȚILOR	20
3.1 Context	20
3.2 Cadrul de politică privind educația adulților	23
3.3 Obiectivele naționale cantitative ale politicilor	26
3.4 Asigurarea calității	29
3.5 Evoluții politice viitoare	31
4.0 INVESTIȚIA ÎN SISTEMELE DE EDUCAȚIE A ADULȚILOR	33
4.1 Investiția totală în educația adulților și modificarea acesteia în timp	33
4.2 Investițiile publice naționale	34
4.3 Sprijinul UE prin fondurile structurale (în special FSE)	35
4.4 Eficacitatea investiției	36
4.5 Dezvoltarea interesului cursanților pentru învățare	36
4.6 Creșterea investiției angajatorilor în învățare	37
5.0 EVALUAREA POLITICII EXISTENTE	39
5.1 Dezvoltarea interesului cursanților pentru învățare	39
5.2 Creșterea investiției angajatorilor în învățare	40
5.3 Îmbunătățirea accesului egal pentru toți	41
5.4 Oferirea unei educații relevante	42
5.5 Oferirea unei educații de înaltă calitate	42
5.6 Asigurarea unei politici coerente	43
6.0 PUNCTE FORTE ȘI PUNCTE SLABE ALE SISTEMULUI DE EDUCAȚIE A ADULȚILOR	45
6.1 Puncte forte	45
6.2 Puncte slabe	45
7.0 SUNT NECESARE REFORME POLITICE ȘI ORIENTĂRI SUPLIMENTARE	47
8.0 REZUMAT	49
9.0 BIBLIOGRAFIE	51
ANEXE	56
Anexa 1: Lista actelor legislative, strategiilor și legilor adoptate	56
Anexa 2: Inventarul intervențiilor în materie de politici	58

1.0 PREZENTARE GENERALĂ LA NIVEL DE ȚARĂ (ELEMENT STATISTIC CARE VA FI INTRODUS DE ECORYS ÎN URMA ACTUALIZĂRII PREZENTĂRII GENERALE LA NIVEL DE ȚARĂ)

1.1 Indicatori statistici principali

1.1.1 Ocuparea forței de muncă – întreaga populație

Tabel 1.1: Evoluția ratei de ocupare a forței de muncă – media națională (2010-2016) în comparație cu datele la nivelul UE

Zona geografică	Ani									Obiective	
	2000	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	UE 2020	Național 2020
Media UE-28	:	67,9	68,6	68,6	68,4	68,4	69,2	70	71	75 % dintre persoanele între 20 și 64 de ani încadrate în muncă	70
Statul membru	70,5	63,6	64,8	63,8	64,8	64,7	65,7	66	66,3		

Sursă: Ratele de ocupare a forței de muncă în funcție de vârstă și nivel de instruire (%) Cod Eurostat *lfsa_ergaed*, ultima actualizare la 25 aprilie 2017.

Notă explicativă: Acest tabel compară ratele de ocupare a forței de muncă în rândul persoanelor cu un nivel scăzut de calificare (nivelurile ISCED 0-2) cu rata medie de ocupare a forței de muncă în rândul populației (toate nivelurile ISCED) cu vârste între 20 și 64 de ani într-un anumit stat membru în perioada 2010-2015. Acest tabel conține informații care permit compararea acestor date de la nivel național cu media UE. Acesta compară, de asemenea, datele de la nivel național cu obiectivele la nivelul UE în ansamblu, precum și cu obiectivele de la nivelul statului membru.

-Comparație cu obiectivul UE 2020:

România a negociat un obiectiv mai scăzut decât obiectivul UE 2020, respectiv de 70 %. În ansamblu, condițiile de pe piața muncii din România s-au îmbunătățit în 2015 și 2016, dar progresul este lent. Rata șomajului (4 % Eurostat, 2016) și rata șomajului pe termen lung se situează ambele sub media UE. Aceste date pozitive ar trebui însă să fie privite în contextul emigrației masive cu care se confruntă România, inclusiv în rândul lucrătorilor cu un nivel înalt de calificare, la care se adaugă îmbătrânirea populației.

Potrivit previziunii Cedefop privind cererea și oferta de competențe (2015), în pofida creșterii previzionate de Comisia Europeană pentru România de 2,4 % în 2015 și 2,8 % în 2016 (una dintre cele mai ridicate din UE), această creștere economică va avea un impact limitat asupra creării de locuri de muncă. Se așteaptă ca rata de ocupare a forței de muncă

Rețeaua experților naționali independenți în domeniul educației
adulților/competențelor adulților
Raport complet de țară – România

În România să atingă nivelul anterior crizei abia în 2025 (în timp ce așteptările pentru majoritatea celorlalte țări UE sunt ca revenirea la acel nivel să aibă loc până în 2020).

-Comparație cu obiectivul național pentru 2020:

Potrivit previziunilor Ministerului Muncii, obiectivul de 70 % va fi destul de dificil de atins, estimându-se un maximum de 69 % până în 2020. De asemenea, o parte semnificativă din persoanele din mediul rural au locuri de muncă în agricultura de subsistență, cu venituri mici. Rata sărăciei rămâne una dintre cele mai ridicate din Europa (CE 2017).

-Comparație între datele naționale din 2016 și media UE-28 pentru 2016.

Progresul de 0,3 % este mai scăzut decât cel de la nivelul UE, de 0,7%, menținându-se același ritm mai scăzut al progresului decât media UE. Șomajul scăzut este însoțit de una dintre cele mai ridicate rate de inactivitate din UE (CE 2017, Recomandările specifice țării pentru România).

-Evoluția în timp:

Din 2010, rata de ocupare a forței de muncă s-a îmbunătățit, dar progresul este lent. Rata de ocupare a forței de muncă s-a îmbunătățit cu 1,5 %, de la 64,8 % (2010), la 66,3 % (2016). La actualul ritm al progresului, va fi dificil pentru România să reușească o îmbunătățire cu 3,7 % și să atingă obiectivul național până în 2020. Rata șomajului a scăzut, situându-se în prezent la nivelul anterior crizei. Rata emigrației rămâne ridicată (CE, 2017).

România are cel mai ridicat risc de sărăcie sau excluziune socială din UE (40,2 % în 2014), conform datelor Eurostat. Excluziunea socială îi afectează în principal pe locuitorii zonelor rurale, unde persoanele sunt angajate în mod predominant în agricultura de subsistență și unde există o subutilizare accentuată a capitalului uman.

Rețeaua experților naționali independenți în domeniul educației
 adulților/competențelor adulților
 Raport complet de țară – România

1.1.2 Rata de participare – întreaga populație

Tabel 1.2: Evoluția ratei de participare la educație și formare – media națională (2010-2016) comparativ cu datele la nivelul UE

Zona geografică	Ani									Obiective	
	2000	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	UE 2020	Național 2020
Media UE-28	:	9,6	9,3	9,1	9,2	10,7	10,8	10,7	10,8		
România	0,9	1,6	1,4	1,6	1,4	2	1,5	1,3	1,2	15 % dintre adulți participă la învățarea pe tot parcursul vieții (ÎPV)	10 %

Sursă: Rata de participare la educație și formare în funcție de sex și vârstă (%), Cod Eurostat trng_lfse_01, ultima actualizare la 25 aprilie 2017.

Notă explicativă: Acest tabel compară rata de participare la învățarea pe tot parcursul vieții în rândul adulților cu vârste între 25 și 64 de ani în ceea ce privește persoanele cu un nivel scăzut de calificare (nivelurile ISCED 0-2) și media la nivel de populație în perioada 2010-2015. Acest tabel conține informații care permit compararea acestor date de la nivel național cu media UE. Acesta compară, de asemenea, datele de la nivel național cu obiectivele la nivelul UE în ansamblu, precum și cu obiectivele de la nivelul statului membru.

-Comparație cu obiectivul UE 2020:

România a negociat un procent mai scăzut decât obiectivul UE privind rata de participare, respectiv de 10 %. În pofida acestui lucru, evoluția ratei de participare a fost descendentă în ultimii trei ani, fiind departe de obiectivul convenit.

-Comparație cu obiectivul național pentru 2020:

Strategia națională de învățare pe tot parcursul vieții (SNÎPV), adoptată în 2015, precum și Strategia educației și formării profesionale din România (SEFP), adoptată în 2016, subliniază viziunile și măsurile legate de activități care conduc la atingerea obiectivului național de 10 % până în 2020. Totuși, punerea acestora în aplicare a rămas în urmă, iar rata de participare deja redusă este în scădere. Nu există un semn clar că obiectivul național va fi atins, deoarece din 2010 până în prezent, România a înregistrat -0,2 % din necesarul de 8,8 % care încă trebuie să fie realizat.

Cu toate acestea, participarea adulților șomeri la ÎPV a fost mai mare, deoarece educația acestora este subvenționată. În schimb, participarea generală la ÎPV nu este subvenționată; angajatorii beneficiază de programe de mică amploare care susțin educația continuă, în pofida măsurilor active existente gestionate de Agenția Națională pentru

Rețeaua experților naționali independenți în domeniul educației
adulților/competențelor adulților
Raport complet de țară – România

Ocuparea Forței de Muncă (și agențiile sale județene din întreaga țară). 40 % din populația adultă din România declară că aspectul financiar este cel mai important obstacol în calea educației continue; această rată este cea mai ridicată din Europa. (CE/Eurydice 2015).

-Comparație între datele naționale din 2016 și media UE-28 pentru 2016.

Rata de participare în România a scăzut cu 0,1 %, în timp ce rata medie europeană de participare a adulților la ÎPV a crescut cu 0,1 %, mărin și mai mult decalajul dintre România și media UE-28. România rămâne printre țările care contribuie la progresul lent înregistrat în atingerea obiectivului UE 2020 sau care chiar scad șansele globale ale Europei de a-și îndeplini obiectivul pentru 2020.

-Evoluția în timp:

Rata de participare rămâne una dintre cele mai scăzute din Europa, fără nicio îmbunătățire semnificativă în ultimii zece ani (și fără nicio îmbunătățire considerabilă de la momentul la care a fost pusă în aplicare pentru prima dată această raportare și colectare de date la nivel european, când se afla la 0,9%). România împarte de obicei cea mai scăzută participare cu Bulgaria, însă Bulgaria a reușit să înregistreze progrese semnificative în ceea ce privește ratele de participare în ultimul an. Printre explicațiile pentru această rată scăzută de participare se numără rata ridicată a migrației, rata ridicată a populației din zona rurală caracterizată de o infrastructură precară a educației, sărăcia, voința la nivelul guvernului și structura sistemului de educație a adulților (Sava, Luștea, 2017).

1.2 Tendințele în ceea ce privește adulții cu un nivel scăzut de calificare

1.2.1 Proporția de adulți cu un nivel scăzut de calificare

Tabel 1.3: Proporția de adulți cu un nivel scăzut de calificare (ISCED 0-2) – datele naționale (2010-2016) comparativ cu media UE-28 din 2016

Zona geografică	Ani								
	2000	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Media UE-28	:	30,6	27,3	26,6	25,8	24,8	24,1	23,5	23
România	30,7	26,9	26,1	25,5	24,6	24,3	27,2	25	23,3

Sursă: Populația în funcție de nivel de instruire, sex și vârstă (%), Eurostat edat_lfse_03, ultima actualizare la 25 aprilie 2017.

Notă explicativă: acest tabel compară procentul populației cu un nivel scăzut de calificare (nivelurile ISCED 0-2) din 2016 cu media UE-28 pentru 2016 și perioada 2000-2016.

-Comparație cu media UE-28:

Datorită progreselor înregistrate în 2016, se pare că România a atins media UE-28. Progresele recente s-au situat peste media UE-28 și, ca urmare, România are aproape aceeași proporție de adulți cu un nivel scăzut de calificare ca media UE-28. O acțiune hotărâtă în acest sens din partea Guvernului României/Ministerului Educației este

Rețeaua experților naționali independenți în domeniul educației
 adulților/competențelor adulților
 Raport complet de țară – România

Începerea derulării Proiectului privind învățământul secundar din România (Romanian Secondary Education Project – ROSE). Acest proiect are ca obiectiv reducerea abandonului școlar în învățământul secundar inferior/superior și în învățământul terțiar (<http://proiecte.pmu.ro/web/guest/rose>).

-Evoluția în timp:

Evoluția în timp este destul de comparabilă cu evoluția mediei UE-28. Din 2010 până în 2013, România a reușit să se situeze sub media UE. Cu toate acestea, din cauza creșterii considerabile din 2014, acum depune eforturi foarte mari pentru a se redresa. În ansamblu, în ultimii ani, rata a fost în general în scădere, însă media UE a scăzut mai mult decât cifrele înregistrate de România.

Educația dedicată adulților cu un nivel scăzut de calificare este în cea mai mare măsură gratuită prin programele „A doua șansă la educație”, însă de obicei acestea se desfășoară în rândul adulților greu accesibili. În pofida faptului că reprezintă un grup prioritar stabilit SNÎPV și în SEFP, măsurile politicii de comunicare directă nu s-au dovedit eficiente până în prezent (CE 2017).

1.2.2 *Rata de ocupare a forței de muncă în rândul adulților cu un nivel scăzut de calificare*

Tabel 1.4: Ratele de ocupare a forței de muncă în rândul adulților cu un nivel scăzut de calificare (ISCED 0-2) – date naționale (2010-2016) comparativ cu media UE-28 2016

Zona geografică	Ani								
	2000	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Media UE-28	:	55,7	53,8	53,4	52,7	52	52,6	53,2	54,3
România	68,7	53,2	55,8	51,9	53,5	54	55,5	53,7	52,8

Sursă: Ratele de ocupare a forței de muncă în funcție de vârstă și nivel de instruire (%) Cod Eurostat lfsa_ergaed, ultima actualizare la 25 aprilie 2017.

Notă explicativă: Acest tabel compară ratele de ocupare a forței de muncă în rândul persoanelor cu un nivel scăzut de calificare (nivelurile ISCED 0-2) cu media UE în perioada 2010-2016.

-Comparație cu media UE-28

Rata ocupării forței de muncă în rândul adulților cu un nivel scăzut de calificare a scăzut în 2016 cu 0,5 %, comparativ cu 2015, în timp ce media UE-28 s-a îmbunătățit cu 1,1 %. Aceasta înseamnă că programele și eforturile naționale care abordează acest grup țintă nu au fost suficient de eficiente. De exemplu, raportul pentru primul semestru al anului 2017 al Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă privind activitățile dedicate tinerilor cu risc de marginalizare indică următoarele cifre: la nivel național, au beneficiat de consiliere 52 de persoane (din obiectivul de 718 pentru 2017) și 46 au obținut contracte de solidaritate (din obiectivul urmărit de 583 de persoane angajate în 2017)

Rețeaua experților naționali independenți în domeniul educației
 adulților/competențelor adulților
 Raport complet de țară – România

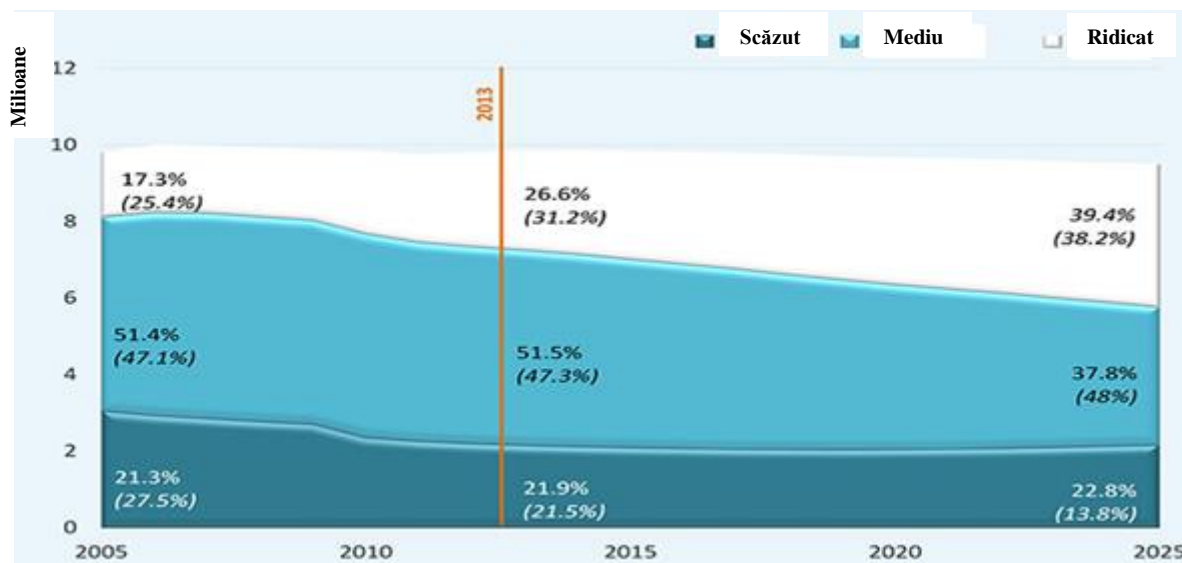
(<http://www.anofm.ro/files/Raport%20marginalizare%20%20TRIM%20I%20%202017%20.pdf>)

-Evoluția în timp

Evoluția în timp arată că în România rata de ocupare a forței de muncă în rândul adulților cu un nivel scăzut de calificare a scăzut cu 3 % din 2010 până în prezent, în timp ce media UE-28 a crescut ușor (0,5 %). Aceasta arată că diferitele măsuri active de stimulare a ratei de ocupare forței de muncă pentru această grupă de vârstă (consiliere programe de ucenicie, programe „A doua șansă” etc.), implementate de Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă nu au avut un succes suficient în atragerea acestor persoane.

Pentru România, previziunile referitoare la competențe (Cedefop, 2015) arată că locurile de muncă pentru niveluri scăzute de calificare vor crește, prin urmare, având în vedere că rata abandonului școlar în România a fost de 19 % în 2015 (Eurostat 2016), aceste persoane încă au o șansă, în pofida faptului că sunt mai expuse riscului de sărăcie (Kitchen et al, 2017):

Tendențele forței de muncă în funcție de calificări, 2005-2025, România (și UE) (%)

Sursă: Previziunea Cedefop privind competențele, 2015: Tendențele forței de muncă în funcție de calificări, 2005-2025, România (și UE) (%)

1.2.3 Rata de participare a adulților cu un nivel scăzut de calificare

Tabel 1.5: Rata de participare a adulților cu un nivel scăzut de calificare – media UE comparativ cu media națională

Rețeaua experților naționali independenți în domeniul educației
 adulților/competențelor adulților
 Raport complet de țară – România

Zona geografică	Ani								
	2000	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Media UE-28	:	3,7	3,9	4	3,9	4,5	4,5	4,3	4,2
România	:	:	:	0,2	:	0,5	0,4	0,3	:

Sursă: Rata de participare la educație și formare în funcție de sex și nivel de instruire (%), Cod Eurostat și trng_lfse_03, ultima actualizare la 25 aprilie 2017.

Notă explicativă: Acest tabel compară rata de participare la învățarea pe tot parcursul vieții în rândul adulților cu vârste între 25 și 64 și niveluri scăzute de calificare (nivelurile ISCED 0-2) cu datele UE pe perioada 2000-2016.

-Comparație cu media UE-28

Datele pentru România nu sunt complete în ceea ce privește perioada respectivă, însă este dificil de combătut faptul că având în vedere că rata globală de participare a scăzut în 2016, așteptările sunt ca aceasta să nu se fi îmbunătățit. O posibilă explicație este legată de faptul că granturile FSE din care se asigură o parte importantă a ofertei de formare au fost în cea mai mare parte blocate pentru ultimul an.

România nu a participat la studiul PIAAC. În schimb, pe baza testelor PISA, nivelul competențelor este destul de scăzut comparativ cu alte țări ale UE. Tabelul de mai jos arată că în România proporția persoanelor în vârstă de 15 ani cu rezultate nesatisfăcătoare la citire, matematică și științe se situează peste media UE:

Tabelul 1.6 Rezultatele PISA în ceea ce privește performanțele scăzute la citire, matematică, științe (PISA 2006, 2009, 2012) – date comparative România – UE (Faturșnic 2015, după Monitorul educației și formării, 2014, http://ec.europa.eu/education/library/publications/monitor14_en.pdf)

	România			Uniunea Europeană			Obiectivul UE
	2006	2009	2012	2006	2009	2012	2020
Citare	53,5%	40,4%	37,3%	23,1%	19,6%	17,8%	15,0%
Matematică	52,7%	47,0%	40,8%	24,0%	22,3%	22,1%	15,0%
Științe	46,9%	41,4%	37,3%	20,3%	17,8%	16,6%	15,0%

Deși aceste rezultat s-au îmbunătățit din 2006 până în prezent, România rămâne una dintre țările cu cele mai slabe performanțe din UE, având o rată a performanței scăzute care reprezintă mai mult de cât dublul obiectivului UE pentru 2020. Trebuie menționat că datele din tabelul 1.4 trebuie să fie privite împreună cu faptul că în România procentul persoanelor care au părăsit timpuriu școala este de 18 %, majoritatea acestora nesuținând testele PISA, precum și ținând seama de rata scăzută de participare la ÎPV. Împreună, acestea generează o prognoză pesimistă în ceea ce privește nivelul competențelor în rândul populației adulte din România. Studiul PIAAC este, prin urmare, foarte necesar în România, pentru a identifica nivelurile de competență în rândul populației

Rețeaua experților naționali independenți în domeniul educației
adulților/competențelor adulților
Raport complet de țară – România

adulte, deoarece rezultatele studiului PISA nu pot fi utilizate prin extrapolare la populația cu vârste mai înaintate.

Potrivit datelor Eurostat, în 2015, România înregistra cel mai mic procent de utilizatori cu regularitate ai internetului din UE (52 % comparativ cu 76 % în UE), iar 32 % din populație nu utilizase niciodată internetul (16 % în UE). Mai puțin de 46 % din forța de muncă posedă competențe digitale de bază sau superioare (72 % în UE), ceea ce are o influență negativă asupra creșterii economice a României. (CE 2016)

-Evoluția în timp

Se poate observa că cifrele din România de multe ori nu sunt documentate. Cifrele disponibile indică un declin continuu din 2013 până în prezent, cu rate foarte scăzute de participare la educație.

În 2015, au fost adoptate trei strategii naționale (privind reducerea părăsirii timpurii a școlii, privind învățământul terțiar și privind învățarea pe tot parcursul vieții) și planurile de acțiune asociate, pentru a sprijini atingerea obiectivelor stabilite pentru 2020 pentru toate cele 3 niveluri de instruire. Progresele înregistrate până în prezent indică faptul că atingerea obiectivului ar putea fi posibilă doar în ceea ce privește învățământul terțiar. Participarea adulților cu un nivel scăzut de calificare la educație și formare a crescut cu doar 0,1% în ultimii cinci ani, ceea ce sugerează că este puțin probabil ca România să atingă obiectivul în următorii cinci ani.

În 2016, a fost lansată Strategia națională a educației și formării profesionale, având drept obiectiv clar abordarea cetățenilor cu un nivel scăzut de calificare. Diferite recomandări au fost, de asemenea, formulate de experții CEDO în cadrul unui studiu referitor la România („Romania 2017”, Kitchen et al, 2017), în încercarea de a aborda îmbunătățirea rezultatelor învățării, necesara consolidare a capacităților și sistemul de evaluare, pentru a îmbunătăți veriga slabă a sistemului național de învățământ care este tranziția de la învățământul secundar inferior la învățământul secundar superior (Faturșnic, 2014).

Cu toate acestea, formarea adulților cu un nivel scăzut de calificare este o prioritate națională în proiectele strategice Erasmus+ (KA2, KA3) și este concepută ca prioritate în granturile FSE-POCU. De asemenea, în Planul național de acțiune al guvernului 2017-2020, sunt prevăzute măsuri specifice pentru dezvoltarea competențelor antreprenoriale, pentru îmbunătățirea sistemului de școli „A doua șansă” și pentru extinderea serviciilor de consiliere (Guvernul României, 2017).

2.0 SCURTĂ PREZENTARE GENERALĂ A SISTEMULUI DE EDUCAȚIE A ADULȚILOR

2.1 Principalele caracteristici și un sumar concis al evoluției istorice

Sistemul de educație a adulților din România, astfel cum este prevăzut în Legea educației nr. 1/2011, într-un capitol dedicat învățării pe tot parcursul vieții, cuprinde educația și formarea adulților în scopul dezvoltării profesionale, al asigurării unui nivel de competențe de bază, al participării în cadrul comunității și al incluziunii, precum și în scopul dezvoltării personale. Acesta vizează în general adulții cu vârste peste 18 ani, dar și, în cazul părăsirii timpurii a școlii, tinerii care nu au absolvit liceul: se adresează persoanelor cu vârste de la 16 la 66 de ani. În unele statistici, intervalul este chiar de la 15 la 70 de ani, deoarece unele persoane pot avea contracte de muncă pentru ucenicie de la vârsta de 15 ani, cu aprobarea părinților.

Sistemul de educație a adulților din România reflectă foarte mult structura finanțării: domeniul formării profesionale din cadrul educației adulților este mai dezvoltat decât așa-numitul domeniu liberal al educației adulților (având legătură cu participarea non-formală în timpul liber sau în scopul cetățeniei democratice ori al activităților culturale). Guvernul se concentrează pe primul domeniu, în special în legătură cu șomerii și persoanele cu un nivel scăzut de calificare. Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă, alături de cele 42 de agenții județene și de centrele regionale de formare din subordinea sa gestionează fonduri pentru stimularea ocupării forței de muncă, prin care centrele private de formare profesională sau chiar școlile (liceele) oferă educație profesională pentru adulți.

Casele de cultură sau căminele culturale din zonele rurale sau universitățile populare asociate aparțin de obicei de autoritățile locale, dar măsura în care acestea organizează cursuri este limitată. Bugetele primite de la autoritățile locale sunt legate în primul rând de evenimentele culturale pe care le organizează aceste instituții și aproape niciun fel de sume din buget nu sunt rezervate cursurilor pentru adulți. În majoritatea cazurilor, adulții plătesc ei înșiși cursurile, ceea ce înseamnă că cererea este limitată și, în consecință și oferta de cursuri la fel. Multe dintre aceste instituții oferă cursuri vocaționale pentru a atrage participanți. Aceste instituții pot fi contractate pentru a acționa în calitate de centre comunitare pentru ÎPV (CCÎPV), astfel cum prevede Legea educației. Înființarea CCÎPV este prevăzută în Strategia națională de învățare pe tot parcursul vieții, cu sprijin specific în vederea îmbunătățirii ofertei de educație. Până în prezent, deși SNÎPV prevede înființarea a peste 200 astfel de centre până în 2020, acest lucru nu a fost încă pus în aplicare. De asemenea, SNÎPV pune un mare accent pe extinderea serviciilor și ofertei de consiliere, dar acest lucru nu a fost încă pus în aplicare. Educația de bază a adulților este oferită în principal prin sistemul școlar ca educație de tip a doua șansă. Măsuri distincte în acest scop sunt incluse în Planul Guvernului României pentru 2017-2020, cu un buget clar indicat.

În pofida acestui lucru, sistemul de educație a adulților (EA) din România este considerat a fi fragmentat, cu o evoluție asimetrică a diferitelor componente ale sistemului, cu o ofertă EFP mai bine dezvoltată și o ofertă în vederea dezvoltării personale și comunitare înregistrând o scădere dramatică. A fost efectuată o scurtă trecere în revistă a evoluțiilor

Rețeaua experților naționali independenți în domeniul educației
 adulților/competențelor adulților
 Raport complet de țară – România

istorice ale educației adulților în România, cu disparitățile sale pozitive și structurale, în ultimii 100 de ani (Sava, Luștea, 2017).

Evoluțiile recente pot fi caracterizate pe scurt prin eforturile depuse pentru o mai bună consolidare a capacității, cu sprijin UE, înainte de aderarea la UE în 2007, de exemplu, înființarea unor instituții importante pentru domeniul educației adulților: Consiliul Național de Formare Profesională a Adulților (CNFPA) și Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă. CNFPA a devenit Autoritatea Națională pentru Calificări (ANC) în 2011. Deși este o organizație umbrelă tripartită, sub coordonarea Ministerului Educației și Ministerului Muncii, ANC nu poate fi totuși considerată organismul național coordonator al întregului sistem de educație a adulților din România. ANC se axează mai mult pe acreditarea furnizorilor de formare până la nivelul 6 al CEC, gestionarea cadrului național al calificărilor și monitorizarea sistemului de validare și mai puțin pe dezvoltarea de cadre pentru creșterea ofertei educaționale în ansamblu. Universitățile acționează independent, cu un parcurs de acreditare diferit pentru oferta lor de studii postuniversitare.

Serviciile tip punte și posibilitățile de accesare a unei oferte educaționale diverse sunt destul de limitate. Serviciile VÎA (validarea învățării anterioare), introduse în 2004, au crescut continuu până în ultimii trei ani, când numărul de centre acreditate pentru VÎA a scăzut. În 2013, România a adoptat Cadrul național al calificărilor (CNC). VÎA nu este aplicabilă calificării de nivel universitar. Pe lângă aceasta, colectarea datelor este precară și există o cultură limitată a participării la ÎPV (de exemplu, în raportarea participării la ÎPV, unele activități nu sunt calificate drept învățare) care sunt de asemenea motive posibile ale participării scăzute la educația adulților în România. Institutul pentru Științele Educației colectează date în scopul cercetării, dar această organizație are o capacitate limitată în ceea ce privește acoperirea educației adulților, deoarece se concentrează în principal pe sistemul preuniversitar. Institutul de cercetare atașat Ministerului Muncii elaborează studii privind competențele și previziuni privind forța de muncă. Universitățile și Institutul Român de Educație a Adulților sprijină la rândul său activitățile de cercetare, însă la o scară mică și într-un mod sistematic, deoarece granturile de cercetare lipsesc în cea mai mare parte.

Cu toate acestea, datele disponibile limitate, precum și oferta educațională dezechilibrată și limitată în ceea ce privește abordarea diversității adulților, cu toate parcursurile și nevoile personale și profesionale ale acestora, pot fi observate în tabelul de mai jos:

Tabelul 2.1 Numărul participanților la educația și formarea formală în funcție de nivelul de educație și vârstă

	Vârsta 20-24	Vârsta 25+	Total
Nivelul de educație (respectiv de bază, profesional, superior)	Nu există date disponibile	Nu există date disponibile	Nu există date disponibile
Primar	0	0	0
Secundar inferior	0	0	0
Secundar superior	Nu există date disponibile	647	647

Rețeaua experților naționali independenți în domeniul educației
 adulților/competențelor adulților
 Raport complet de țară – România

Învățământ post-secundar non-terțiar		28.525	
Învățământ terțiar, ciclul scurt		0	
Licență sau nivel echivalent		71.115	
Master sau nivel echivalent		54.130	
Doctorat sau nivel echivalent		18.534	

Sursă: Eurostat, tabel din baza de date Eurostat „Elevii și studenții înscriși în funcție de nivel de studii, sex și vârstă (educ_uoe_enra02)”, accesat la 21.08.2017

Furnizarea există, de asemenea, în școlile publice și în cooperare cu penitenciarele sau diferite societăți comerciale, pentru a asigura a doua șansă la educație, atât pentru nivelul primar, ca și pentru nivelul secundar inferior.

Cu toate acestea, descrierea sistemului de învățământ nu ar trebui să cuprindă doar segmentul public. Datele de la furnizorii privați sunt chiar mai dificil de colectat, deoarece nu există o bază de date completă sau studii specifice pentru toate tipurile de oferte educaționale, ci în principal pentru ofertele certificate (de stat). ONG-urile tind să furnizeze oferte educaționale pentru dezvoltarea comunității și dezvoltarea personală, care altfel sunt foarte limitate. Cu toate acestea, ofertele lor sunt mai mult bazate pe proiecte și, ca urmare, nu sunt constante sau regulate.

Sprijinul financiar oferit de guvern pentru educația adulților este foarte limitat. Nu doar că întregului sistem de învățământ îi este alocată cea mai mică proporție din PIB comparativ cu alte țări europene, dar și componentei educației adulților i s-a alocat întotdeauna cea mai mică parte din cheltuielile dedicate învățământului.

Strategiile recent lansate privind ÎPV, dezvoltarea continuă a forței de muncă și accesul la învățământul terțiar și EFP (2014, 2015, 2016) au propriile lor acțiuni prioritare distincte pentru creșterea ofertei educaționale și a relevanței acesteia, îmbunătățirea cooperării între diferitele părți interesate, îmbunătățirea calității și monitorizarea sistemului. Rezultatele acestor acțiuni încă nu sunt vizibile.

2.2 Oferta

2.2.1 Ajută adulții să își îmbunătățească competențele de bază

O acțiune specifică în acest sens a guvernului României/Ministerului Educației a fost începerea derulării Proiectului privind învățământul secundar din România (Romanian Secondary Education Project – ROSE). ROSE este un proiect ale cărui obiective sunt reducerea abandonului școlar în învățământul secundar inferior, secundar superior și terțiar (<http://proiecte.pmu.ro/web/guest/rose>). Acesta urmărește, de asemenea, să consolideze sistemul de sprijin pentru a asigura faptul că tinerii și adulții cu un nivel scăzut de calificare pot înregistra progrese și pot face trecerea de la o direcție de calificare la alta.

Rețeaua experților naționali independenți în domeniul educației
adulților/competențelor adulților
Raport complet de țară – România

De asemenea, în SNÎPV (2015), în strategia SEFP (2016) și în Planul de acțiune al guvernului pentru 2017-2020, sunt indicate clar prioritățile și bugetele, instituțiile responsabile, obiectivele în ceea ce privește adulții cu un nivel scăzut de calificare care urmează să beneficieze de consiliere și formare, care vor fi incluși în programe de educație de tip a doua șansă sau cărora li se vor oferi oportunități de dezvoltare a competențelor antreprenoriale. Se prevede, de asemenea, că la nivel național și regional, trebuie să fie instituite comitete regionale care să conceapă planuri pentru competențele și calificările necesare, în conformitate cu caracteristicile pieței muncii (SEFP). În acest context, acțiunile implică rolul școlilor (și liceelor) profesionale în ceea ce privește formarea prin ucenicie sau în ceea ce privește serviciile VÎA, instituțiile publice de învățământ sau furnizorii privați, stimularea angajatorilor în legătură cu implicarea în oferirea de formare la locul de muncă și diferitele măsuri prevăzute pentru a stimula intensificarea cooperării între părțile interesate relevante.

Rolul principal este asumat de școli și licee profesionale; în ultimii trei ani s-a pus un accent foarte mare pe dezvoltarea sistemului dual (reglementat oficial în octombrie 2016), cu relansarea educației profesionale pentru ISCED 3-4, cu calificări mai adaptate la piața muncii. Se oferă granturi tinerilor și adulților cu un nivel scăzut de calificare pentru a-i încuraja să se înscrie la astfel de cursuri de formare. Schema de garantare pentru NEET a fost de asemenea prevăzută pentru a sprijini accesul la cursurile de formare pentru îmbunătățirea competențelor de bază și accesul la piața muncii.

2.2.2 *Ajută adulții să obțină o calificare recunoscută*

Adulții fără calificare au șansa de a se înscrie la școlile „A doua șansă”, cu posibilitatea de a fi evaluați și de a le fi recunoscute competențele dobândite în context non-formal (VÎA). VÎA face parte din programele de educație de tip a doua șansă, dar poate acționa și distinct pentru toate calificările până la nivelul 6 din CNC. Autoritatea Națională pentru Calificări gestionează registrul¹ cu toate centrele acreditate pentru evaluarea competențelor, deoarece este și responsabilă pentru (re)acreditarea acestora.

Așa cum se prevede în SEFP, furnizarea VÎA este mai degrabă limitată, iar metodologia pentru îmbunătățirea procedurii VÎA este încă în așteptare. SEFP prevede o măsură distinctă care abordează „consolidarea și flexibilizarea mecanismelor de validare a rezultatelor învățării dobândite în context non-formal și informal”, cu un buget dedicat, ca parte a realizării obiectivului strategic de „creștere a participării și facilitarea accesului la programele de formare profesională”. Măsuri specifice sunt prevăzute și în SNÎPV și în planul de acțiune asociat. În 2017, se intenționează ca 322 de adulți să beneficieze gratuit de serviciile VÎA, în conformitate cu planul Agenției Naționale de Ocupare a Forței de Muncă pentru educația continuă.

Participarea la cursuri acreditate de formare este una dintre măsurile active pentru ocuparea forței de muncă, integral acoperită de Agenția Națională de Ocupare a Forței de

¹ http://www.anc.edu.ro/?page_id=1120 – Registrul național al centrelor acreditate pentru evaluarea și recunoașterea competențelor

Rețeaua experților naționali independenți în domeniul educației
adulților/competențelor adulților
Raport complet de țară – România

Muncă (ANOFM)/agențiile județene. În conformitate cu Planul național de formare profesională pus în aplicare de ANOFM² în 2017 2.235 de programe de formare urmează să fie organizate, dintre care 2.143 vor fi acoperite integral din fonduri de stat. Se intenționează să se acopere integral participarea la aceste cursuri pentru 41.942 de adulți, clar diferențiați pe tipuri de grupuri vulnerabile și cu stabilirea exactă a numărului de participanți din fiecare categorie (șomeri, persoane din zonele rurale, tineri, adulți aflați în penitenciare etc.). Baza de date cu furnizorii de formare acreditați este gestionată de Autoritatea Națională pentru Calificări și este publicată în mod transparent³.

2.2.3 Ajută adulții să dezvolte alte cunoștințe și competențe, în afara scopului vocațional

Oferta educațională de acest tip este în principal asigurată de casele de cultură și ONG-uri, pe baza diferitelor proiecte derulate. Această ofertă nu este, în principal, subvenționată decât dacă respectivele cursuri oferite fac parte din diferit proiecte (de exemplu, Erasmus+). Pentru tineri, există mai multe oferte de acest tip (de exemplu, privind discursul public, team building, comunicare interculturală), decât pentru adulții mai în vârstă.

2.2.4 Facilitează tranziția șomerilor sau persoanelor expuse riscului de șomaj către piața muncii (politici de intervenție activă pe piața muncii)

Aceasta este o măsură activă, gestionată de Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă (ANOFM) cu un buget anual dedicat atât serviciilor de consiliere, cât și campaniilor de informare și de plasare. Sunt disponibile și granturi pentru asigurarea prestațiilor de șomaj ale tinerilor absolvenți.

Pentru 2016, facilitarea tranziției de la educație la muncă a fost o prioritate a proiectului ROSE, cu granturi specifice. De asemenea, în SNÎPV și SEFP există activități distincte, cu un buget asociat și o listă a instituțiilor responsabile pentru asigurarea serviciilor de consiliere. Sunt disponibile granturi pentru stimularea angajatorilor în sensul angajării de adulți care tocmai au absolvit studiile, inclusiv sub administrarea ANOFM.

2.2.5 Deschide calea către învățământul superior pentru adulți

Printre prioritățile strategice enumerate de Ministerul Educației pentru 2016, este menționată îmbunătățirea tranziției de la liceu la învățământul superior⁴, cu un buget aferent. De asemenea, proiectul ROSE finanțează proiecte pentru scheme și activități de comunicare directă menite să atragă către studiile superioare elevi din zonele rurale sau alte grupuri vulnerabile.

² <http://www.anofm.ro/files/Programul%20National%20de%20Formare%20Profesionala%202017.pdf> – Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă – Planul de formare profesională 2017.

³ http://www.anc.edu.ro/?page_id=40 – Baza națională de date a furnizorilor de formare și a calificărilor oferite

⁴ http://www.edu.ro/sites/default/files/fi%C8%99iere/Minister/2016/strategii/MENCS_Plan_strategic_v3.pdf – Priorități strategice pentru 2016 – Ministerul Educației

Rețeaua experților naționali independenți în domeniul educației
adulților/competențelor adulților
Raport complet de țară – România

În 2015, OUG. nr. 5160/ 2015 a descris modul în care instituțiile de învățământ superior pot organiza programe postuniversitare pentru educația continuă. De asemenea, Ordinul de ministru nr. 4342/2015 prevede modul în care IÎS (instituțiile de învățământ superior) pot organiza programe neuniversitare pentru nivelul 5 din CNC, în special pentru absolvenții de liceu fără diplomă de bacalaureat. În cadrul SNÎPV este prevăzută o acțiune strategică distinctă pentru implicarea IÎS în educația adulților, subliniindu-se nevoia unui parteneriat între IÎS și societățile comerciale în privința educației continue și nevoia unei oferte mai diversificate de studii postuniversitare sau de dezvoltare profesională.

2.2.6 Permite angajaților adulți să își dezvolte competențele asociate locului de muncă

Una dintre măsurile active susținute de ANOFM și incluse cu cifre concrete în planurile anuale de acțiune, este legată de oferirea de formare la locul de muncă, pentru care societățile comerciale pot depune cereri. De asemenea, în cadrul SNÎPV și SEFP există direcții de acțiune distincte, cu bugetele aferente, care vin în completarea unuia dintre obiectivele strategice stabilite în Strategia națională pentru ocuparea forței de muncă (Ministerul Muncii, 2013). Codul muncii prevede obligația angajatorilor de a avea un plan anual de formare și de a asigura numărul minim de ore stabilit anual prin lege pentru formarea continuă, pentru toți angajații. Concediul de studii este, de asemenea, prevăzut ca măsură activă pentru promovarea educației continue.

2.2.7 Altele (dacă există)

Granturile FSE negociate pentru 2014-2020 includ axe prioritare speciale pentru educația continuă a capitalului uman, însă nu sunt încă funcționale pentru numeroase obiective.

3.0 POLITICILE PRIVIND EDUCAȚIA ADULȚILOR

3.1 Context

Din 2010, educația adulților în România a beneficiat de mai multă atenție din parte responsabililor politici, cel puțin în ceea ce privește voința politică exprimată în diferite documente de politică lansate în această perioadă. Din punct de vedere legal, sistemul de educație a adulților este destul de bine acoperit, cele mai importante documente care abordează subiectul fiind lansate în această perioadă. În pofida acestui lucru, procentul adulților care participă la învățarea pe tot parcursul vieții nu a crescut, România situându-se în partea inferioară a clasamentului. România încă nu a prezentat dovezi privind punerea în aplicare a unei soluții eficiente pentru îmbunătățirea performanței sistemului de educație a adulților în ansamblu. Se pare că nu toate prevederile din documentele naționale de politică sunt urmate sau puse în aplicare sistematic.

3.1.1 Distribuția responsabilităților cu privire la educația adulților

Un important pas înainte în structurarea domeniului educației adulților a fost adoptarea Legii educației nr. 1/2011. Legea conține un capitol special privind ÎPV, în care sunt prevăzute rolurile principalelor instituții responsabile pentru educația, formarea și dezvoltarea competențelor în rândul adulților. Legea introduce, de asemenea, conceptul de centre comunitare pentru învățarea pe tot parcursul vieții (CCÎPV). Această Lege a educației din 2011 este considerată cel mai relevant document care stabilește un cadru pentru conceptualizarea politicilor în domeniul educației adulților.

Sistemul de educație a adulților din România este destul de fragmentat, deoarece intră în sfera de responsabilitate a mai multor ministere, printre care Ministerul Educației, al Muncii, al Culturii, al Administrației și Internelor etc., astfel cum se prevede în lege. Încă nu există un organism coordonator pentru educația adulților, deși Ministerul Educației deține rolul principal. Această diviziune a responsabilităților poate fi observată atunci când se analizează organismul coordonator în materie de calificări, Autoritatea Națională pentru Calificări (ANC). Aceasta este organizația-umbrelă care acționează ca instituție tripartită, cu peste 20 de membri, reprezentanți ai diverselor ministere, ai diverșilor parteneri sociali și ai celor 15 comitete sectoriale aferente diferitelor calificări.

La nivel național, Ministerul Educației se presupune că își asumă rolul principal în ceea ce privește educația adulților, însă încă nu are un departament dedicat acestui domeniu, în cadrul compartimentului general pentru învățarea pe tot parcursul vieții. Ministerul Muncii se presupune că își asumă un rol secundar în sprijinirea educației adulților. Cele două agenții coordonatoare principale pentru educația continuă și aprofundată sunt Autoritatea Națională pentru Calificări (ANC) și Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă (ANOFM). Se așteaptă ca ANC, în calitate de organizație tripartită, acționând în principal în subordinea a două ministere, să preia o mare parte din sarcinile de coordonare a sistemului de educație a adulților, însă are o capacitate instituțională limitată. Același lucru este valabil în cazul ANOFM; prin urmare, în recomandările specifice țării pentru România s-a subliniat că este necesară îmbunătățirea capacității și calității serviciilor ANOFM.

Rețeaua experților naționali independenți în domeniul educației
adulților/competențelor adulților
Raport complet de țară – România

Sarcinile ANC sunt în principal asociate asigurării calității și acreditării furnizorilor de formare, evaluării, monitorizării și validării învățării anterioare. Aceasta este în principal responsabilă pentru Cadrul național al calificărilor și este, în plus, coordonatorul național al platformei EPALE. Mecanismele și eforturile sale de asigurare a calității au în principal legătură cu acreditarea furnizorilor de formare.

Ministerul Culturii era anterior foarte activ în legătură cu educația și formarea adulților, dispunând de cea mai mare rețea de instituții culturale, însă în prezent are un rol foarte limitat și nu a fost nici măcar invitat să participe la elaborarea unei strategii privind ÎPV.

Responsabilitatea pentru acreditarea furnizorilor de formare este exercitată la nivel regional, respectiv la nivelul comitetelor județene, sub coordonarea ANC. Educația formală este în mare parte subvenționată și reglementată de stat. Organismele regionale tripartite previzionează nevoile educaționale (de formare). Cu toate acestea, trebuie menționat că la nivel regional și local, prevederile care încurajează descentralizarea sunt destul de limitate. Aceste organisme sunt mai degrabă consultative, fără a avea rol operațional sau de conducere. Organismele județene aparținând ANC au rolul limitat de a evalua furnizorii de servicii de formare. Strategia SEFP (2016) prevede că la nivel regional și local consorțiile regionale și locale pentru acțiuni sociale (aprobat inclusiv prin Ordinul de ministru nr. 4456/2015) sunt cele care convin asupra calificărilor și competențelor care sunt necesare la nivel regional/local și care urmează să fie predate în cadrul educației profesionale de la nivelul secundar superior.

În conformitate cu Legea educației nr. 1/2011, educația formală este oferită de următoarele instituții sau organizații, numite să acționeze la nivel local:

- Centrele de educație și formare din cadrul ministerelor sau autorităților publice locale;
- Furnizorii publici și privați de educație și formare autorizați și acreditați în condițiile legii;
- Organizațiile guvernamentale sau neguvernamentale care oferă programe autorizate în condițiile legii;
- Angajatorii care oferă propriile lor programe de formare pentru angajați.

Învățarea non-formală în rândul adulților poate fi furnizată de următoarele organizații: locul de muncă, instituțiile culturale precum muzeele, teatrele, centrele culturale, librăriile, centrele de documentare, cinematografele, casele de cultură/căminele culturale, asociațiile profesionale și culturale, sindicatele, ONG-urile.

Centrele comunitare pentru învățarea pe tot parcursul vieții (CCÎPV) ar trebui să ofere atât programe formale, cât și non-formale de formare, precum și să încurajeze activitățile care facilitează învățarea informală. Acestea vor intra în domeniul de responsabilitate al autorităților locale, acționând ca instituții integratoare la nivel comunitar, însă pentru moment nu este prevăzut un buget care să le susțină.

3.1.2 *Strategii naționale importante care guvernează oferta de educație a adulților*

Principalele strategii socioeconomice care guvernează oferta de educație a adulților în România sunt asociate principalelor caracteristici și provocări care trebuie abordate. Printre acestea:

- Rata sărăciei, care a determinat adoptarea în 2016 a Pachetului anti-sărăcie;
- Tendința demografică descendentă, completată de procentul ridicat de NEET, care a determinat adoptarea Strategiei naționale în domeniul politicii de tineret pentru perioada 2015-2020;
- Modificările rapide de pe piața muncii, împreună cu nevoia de actualizare și modernizare. În ultimii doi sau trei ani, România s-a bucurat de una dintre cele mai mari creșteri economice dintre țările UE, cu implicații asupra forței de muncă necesare.

Acordul de parteneriat 2014-2020 dintre România și Uniunea Europeană prevede adoptarea unui pachet de cinci strategii:

- Strategia privind reducerea părăsirii timpurii a școlii 2015-2020;
- Strategia națională pentru învățământ terțiar 2015-2020;
- Strategia de învățare pe tot parcursul vieții 2015-2020;
- Strategia educației și formării profesionale din România pentru perioada 2016-2020;
- Strategia națională pentru modernizarea infrastructurii educaționale – în prezent în curs de elaborare.⁵

În afara tuturor documentelor de politică prin care este abordată Strategia Orizont 2020, conceptul de perspectivă „România educată” vizează orizontul anilor 2030. „România educată” este proiectul de țară al Președintelui României, având ca scop stabilirea viziunii privind sistemul de educație pe termen lung, pe baza unui amplu proces de consultare și a consensului și a fost elaborat în perioada 2016-2018. Viziunea asupra sistemului de învățământ presupune „reașezarea societății pe valori, dezvoltarea unei culturi a succesului bazate pe performanță, muncă, talent, onestitate și integritate”.

În ianuarie 2011 a fost adoptată Legea educației, care conține un capitol special privind învățarea pe tot parcursul vieții și educația adulților și cu prevederi clare privind acțiunile care urmează să fie întreprinse. Cu toate acestea, cele mai multe dintre aceste acțiuni nu au fost încă puse în aplicare. Spre exemplu, au existat cerințe privind construirea de centre comunitare pentru ÎPV ca modalitate de a spori integrarea și coerența sistemului de educație a adulților, însă acestea nu au fost dezvoltate încă. În același mod au fost urmate de prevederile Strategiei naționale de învățare pe tot parcursul vieții, lansată în 2015 (Sava, Crasovan, 2017). Aceasta demonstrează prioritatea redusă acordată de guvern

⁵https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Romania:Ongoing_Reforms_and_Policy_Developments

Rețeaua experților naționali independenți în domeniul educației
adulților/competențelor adulților
Raport complet de țară – România

educației. În Planul Guvernului României pentru 2017-2020, construirea de centre comunitare pentru ÎPV este prevăzută ca una dintre priorități în legătură cu eforturile de creștere a ratei de participare la ÎPV (Guvernul României, 2017).

Obiectivele strategice ale Strategiei naționale de învățare pe tot parcursul vieții (HG 465/2015) se concentrează asupra creșterii participării la ÎPV și asupra îmbunătățirii relevanței sistemelor de educație și formare profesională pentru piața muncii, vizând o rată de participare la activitățile de învățare pe tot parcursul vieții de cel puțin 10 % din populația adultă (cu vârste între 25 și 64 de ani) până în 2020. Aceste obiective sunt construite pe patru piloni asociați accesului la învățarea pe tot parcursul vieții, relevanței acesteia, unei atitudini îndreptate spre învățare întotdeauna și oriunde și parteneriatelor cu părțile interesate. Pentru fiecare dintre acești piloni strategici este propus un set de măsuri⁶.

De asemenea, în 2016 a fost adoptată Strategia educației și formării profesionale din România pentru perioada 2016-2020, cu cele patru obiective strategice ale sale privind: relevanța ofertei educaționale; modalitățile în care beneficiarul poate fi abordat, în vederea creșterii accesului și participării; modalitățile de îmbunătățire a calității și încurajarea eficienței, creativității și inovării.

Punerea în aplicare a strategiilor naționale adoptate în 2015 și 2016 (în special a celei privind părăsirea timpurie a școlii, a celei de învățare pe tot parcursul vieții și a celei privind EFP) este afectată de un decalaj, în pofida recomandărilor specifice țării pentru 2015 referitoare la „luarea de măsuri pentru punerea în aplicare rapidă a acestora.”

3.2 Cadrul de politică privind educația adulților

3.2.1 *Un rezumat al evoluțiilor/modificărilor importante din 2010 până în prezent*

Din 2010, astfel cum s-a menționat deja, s-au depus numeroase eforturi pentru conceptualizarea domeniului educației adulților. De atunci, au fost adoptate principalele documente care reprezintă cadrul de politică al sectorului, începând cu Legea educației din ianuarie 2011. A fost de asemenea necesar, în acord cu Comisia Europeană, să se planifice sprijinul financiar din partea UE pentru perioada 2014-2020. Prin urmare, începând cu 2013, au fost adoptate diferite strategii pe termen mediu, care exprimă viziunea și voința României de a facilita atingerea obiectivelor convenite UE 2020. Anexa 1 enumeră principalele documente de politică lansate în această perioadă.

Din septembrie 2013, principalele evoluții din România în legătură cu Agenda europeană pentru ÎPV sunt:

⁶ a se vedea: <http://www.edu.ro/index.php/articles/23305>, doar în limba română

Cu privire la guvernanță, au fost adoptate trei strategii naționale în iunie 2015, cu sprijinul Băncii Mondiale, și anume Strategia privind reducerea părăsirii timpurii a școlii, Strategia pentru învățământ terțiar și Strategia de învățare pe tot parcursul vieții. Acestea au fost concepute într-o manieră complementară, cu o distincție clară între intervențiile statutului necesare pentru fiecare măsură prioritară și o diferențiere între intervențiile de coordonare, de reglementare și de finanțare. S-a considerat că această abordare asigură o mai bună coordonare și complementaritate între cele trei strategii. Instituțiile responsabile pentru punerea în aplicare a fiecărei măsuri, calendarul, resursele necesare și sursele acestora, precum și obiectivele și numărul beneficiarilor sunt clar specificate. Cu un an înainte a fost adoptată Strategia pentru ocuparea forței de muncă, iar în 2016, Strategia educației și formării profesionale, urmând cadrul convenit cu CE. Există o oarecare suprapunere între prevederile strategiilor adoptate și, până în prezent, au existat întârzieri în punerea în aplicare.

Cu toate acestea, **principalele priorități**, astfel cum sunt prevăzute în SNÎPV, sunt: (1) îmbunătățirea CNC; (2) evaluarea nevoilor în materie de competențe și dezvoltarea unui set de competențe mai cuprinzător; (3) crearea unui sistem de asigurare a calității, monitorizare și evaluare pentru ÎPV – cu reglementarea necesară asociată; și asigurarea finanțării necesare pentru (4) consolidarea și încurajarea pieței de formare, inclusiv prin servicii de consiliere; și (5) sprijinirea șomerilor și persoanelor inactive, inclusiv prin furnizarea de stimulente financiare și consiliere. Dacă analizăm aceste priorități din jurul celor patru piloni, respectiv accesul la învățarea pe tot parcursul vieții, relevanța acesteia, atitudinea de a învăța întotdeauna și oriunde și parteneriatele cu părțile interesate și le corelăm cu cele patru priorități ale Agendei europene pentru educația adulților (legate de: transpunerea în realitate a învățării pe tot parcursul vieții și a mobilității; îmbunătățirea calității și eficienței educației și formării; promovarea echității, coeziunii sociale și cetățeniei active; și sporirea creativității și inovării, inclusiv a spiritului antreprenorial, la toate nivelurile educației și formării), se poate observa că prioritățile naționale sunt mai restrânse, cu o înțelegere mai limitată a nevoilor în ceea ce privește educația adulților și un mai mare accent pe ocuparea forței de muncă. În plus, sfera acestora este mai limitată, având în vedere că teme mai ample precum coeziunea socială și incluziunea, eficiența sistemului de formare și sporirea creativității și inovării nu sunt acoperite la nivel național.

În ceea ce privește furnizarea și asimilarea, trebuie avute în vedere următoarele:

a) Pachetul național anti-sărăcie (februarie 2016); b) Programa națională pentru învățământul secundar inferior (care influențează, de asemenea, educația de tip a doua șansă) a fost reelaborată în vederea „consolidării fundației competențelor de bază” (Agenda pentru competențe, 2016) și îmbunătățirii rezultatelor la viitoarele teste PISA; c) EFP în sistem dual a fost adoptată de Ministerul Educației în noiembrie 2016.

În ceea ce privește flexibilitatea și accesul, în conformitate cu prevederile Agendei pentru competențe privind „sporirea vizibilității și a comparabilității competențelor și calificărilor”, există: d) Ordinele de ministru 134/2016, 654/2016 privind recunoașterea calificărilor și experienței profesionale dobândite în România, respectiv în străinătate; e) lansarea catalogului pentru NEET, administrat de Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă și care continuă punerea în aplicare a programului Garanția pentru tineret; și, f) HG 567/2015 de modificare a CNC. O importantă evoluție a fost adoptarea CNC în 2013,

Rețeaua experților naționali independenți în domeniul educației
adulților/competențelor adulților
Raport complet de țară – România

urmată de modificările din 2015 și 2016. Autoritatea Națională pentru Calificări coordonează punerea în aplicare a CNC și bazele naționale de date cu calificările existente, pentru toate cele 8 niveluri de calificare. Înființarea Autorității Naționale pentru Calificări în 2011, cu scopul clar de a gestiona CNC, este una dintre principalele realizări ale acestei perioade.

În ceea ce privește calitatea: g) În octombrie 2015, Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă a publicat studiul său anual cu privire la piața muncii. Din neferice, recomandările acestuia au avut un impact limitat. Studiul a avut drept scop identificarea nevoilor de formare de pe piața muncii, însă este necesară o discuție și o reflecție mai aprofundată asupra constatărilor acestuia. Mandatul ANC cu prinde și asigurarea calității furnizării programelor de formare.

În **perioada 2013-2016**, au avut loc **reforme majore** având drept scop reelaborarea întregii programe naționale pe baza competențelor, începând cu școala primară și continuând până la nivelurile superioare de școlarizare. De asemenea, s-au depus eforturi pentru a extinde accesul la învățământul terțiar, abordând în același timp problema numărului mare de absolvenți de liceu fără diplomă de bacalaureat – Ordinul de ministru nr. 4342/2015 privind învățământul terțiar nonuniversitar organizat la nivelul colegiilor a fost lansat în iunie 2015. Diferite standarde profesionale au fost revizuite/aprobate.

Principalul efort s-a îndreptat către elaborarea tuturor strategiilor naționale enumerate anterior, în conformitate cu obiectivele europene, în vederea accesării finanțării FSE. Așa cum s-a menționat în Rapoartele de țară (2013, 2014, 2015) și în Programele naționale de reformă (2013-2015, 2015-2018), s-au depus eforturi pentru îmbunătățirea relevanței și caracterului incluziv al sistemului EFP: „se depune un efort semnificativ pentru a crea punți între diferitele niveluri de învățare și între parcursul formării profesionale și parcursurile cu un caracter mai academic, pentru a îmbunătăți statutul EFP” (Musset, 2014).

3.2.2 *Principalul act (principalele acte) legislativ(e) care guvernează oferta de educație a adulților*

Principalele documente de politică reprezentând cadrul acestui domeniu, lansate începând din 2010 (a se vedea, de asemenea, anexa 1) sunt legate în principal de conformitate cu obiectivele UE și sunt prevăzute ca atare în acordul-cadru care abordează orizontul anului 2020⁷:

- Strategia pentru ocuparea forței de muncă 2014-2020 (HG 1071/2013);
- HG 918/2013 – Cadrul național al calificărilor (revizuit în 2015);
- Strategia privind reducerea părăsirii timpurii a școlii (HG 417/2015);
- Strategia națională pentru învățământ terțiar 2015-2020 (HG 465/2015);

⁷ Scurte descrieri la https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Romania:Ongoing_Reforms_and_Policy_Developments

Rețeaua experților naționali independenți în domeniul educației
 adulților/competențelor adulților
 Raport complet de țară – România

- Strategia de învățare pe tot parcursul vieții 2015-2020, cu Planul său de acțiune asociat (HG 418/2015);
- Strategia națională în domeniul politicii de tineret pentru perioada 2015-2020 (HG 24/2015);
- Strategia pentru competitivitate 2015-2020 (HG 775/2015);
- Strategia pentru persoanele în vârstă și promovarea îmbătrânirii active 2015-2020;
- Strategia educației și formării profesionale din România pentru perioada 2016-2020 (HG 317/2016);
- Pachetul anti-sărăcie (februarie 2016).

Majoritatea strategiilor enumerate mai sus sunt însoțite de planuri de acțiune pentru punerea lor în aplicare.

3.3 Obiectivele naționale cantitative ale politicilor

Tabelul 3.1 Obiective legate de educația adulților în politicile economice mai ample/strategiile ÎPV/cadrul sau actul de punere în aplicare

Informații generale		Progresele în direcția obiectivului		
Obiectiv (cifre-țintă și data până la care trebuie să fie atinse)	Data adoptării (de exemplu, 31.3.2018)	Valoarea inițială (la data adoptării)	Valoarea actuală	Rezumatul progreselor în raport cu obiectivul
Înființarea a 210 centre de evaluare (2020)	2016			Acceptat/evaluare ex-ante. Mecanismul pentru extinderea VÎA în curs de elaborare
151.200 de adulți cu competențe certificate (2020)	2015		131 de persoane în 2016, conform ANOFM	Continuarea actualizării bazei de date cu centrele de evaluare acreditate, în acele domenii în care VÎA se poate realiza
Formare pentru 7300 de cadre didactice, 596 de manageri în domeniul educației (2020)	2017		132 de cadre didactice au beneficiat de mobilitate internațională, 292 de granturi Erasmus +	Lansarea granturilor POCU pentru formarea cadrelor didactice și organizarea de examene pentru ca aceste persoane să devină manageri de școli sau inspectori

Rețeaua experților naționali independenți în domeniul educației
 adulților/competențelor adulților
 Raport complet de țară – România

Formare pentru 75000 de adulți prin intermediul școlilor (2020)	2015			
Formare în domeniul antreprenoriatului pentru 36500 de persoane (2020)	2016		526 de persoane au beneficiat de formare în 2016 prin ANOFM	
255 de CCÎPV înființate (36 de centre-pilot în 2015, 219 începând din 2017) (2020)				Includere în planul guvernamental pentru 2017 și în prioritățile Ministerului Educației pentru perioada 2016-2017
Înființarea unui departament pentru coordonarea CCÎPV	2016			CCÎPV încă neînființate
Formare în cadrul CCÎPV pentru 127500 de membri ai comunităților locale (2020)	2017			CCÎPV încă neînființate
Formare pentru competențe de bază pentru 45000 de adulți cu un nivel scăzut de calificare (2020)	2016			Granturi ROSE distribuite aflate în prezent în derulare
125000 de contracte de ucenicie pentru tinerii cu un nivel scăzut de calificare (2020)	2016		167 de persoane În 2016	
Granturi pentru 100.000 de angajați cu un nivel scăzut de calificare pentru dobândirea de competențe transversale (2020)	2016		159 de persoane în 2016, conform ANOFM	

Rețeaua experților naționali independenți în domeniul educației
 adulților/competențelor adulților
 Raport complet de țară – România

130 de parteneriate instituționale pentru servicii integrate și formare (2020)	2016			Ghid de bune practici elaborat în 2013
65.000 de adulți vulnerabili (consiliere + formare) (2020)	2016		26.224 de adulți care au beneficiat de consiliere au optat pentru formare în 2016, prin ANOFM	În 2016: 1.793 de șomeri pe termen lung; - 11.876 de șomeri din zonele rurale; - 33 de șomeri cu handicap; - 504 de șomeri romi; - 10 șomeri din instituții de protecție; - 446 de adulți aflați în penitenciare
Consiliere/formare pentru 250.000 de șomeri adulți (2020)	2015		510.269 de persoane au beneficiat de consiliere în 2016, prin ANOFM	
125.000 de granturi pentru ocuparea forței de muncă (2020)	2016		288.589 ⁸ în 2016 prin ANOFM	Date corelate inclusiv cu obiectivele pentru Strategia națională pentru ocuparea forței de muncă
Consiliere pentru 150.000 de adulți vulnerabili (2020)	2016		53466 de tineri au beneficiat de consiliere	10.115 tineri absolvenți angajați – tranziție de la educație la piața muncii
500 de organizații care oferă servicii de consiliere (2020)	2016		20 de centre de consiliere pentru persoane cu nevoi speciale	852 de persoane cu nevoi speciale au beneficiat de consiliere în 2016

⁸ În conformitate cu Raportul de activitate pentru 2016 al Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă

Rețeaua experților naționali independenți în domeniul educației
 adulților/competențelor adulților
 Raport complet de țară – România

Formare EFP pentru 180.000 de adulți (2020)	2016		28.975 de persoane au beneficiat de formare în 2016, conform ANOFM	Mecanismul pentru previzionarea competențelor
Portal informativ (2016); campanie pentru utilizarea portalului	2015			În curs de elaborare
Formare pentru 200 de membrii ai comitetelor sectoriale ale ANC (2020)	2016			
Campanii de conștientizare pentru 5.000.000 de adulți (2020)	2015			
2000-3000 de standarde profesionale (2020) ⁹	2015		131 de standarde pentru nivelul 3, 69 pentru nivelul 4, conform MENCs 2017b	

3.4 Asigurarea calității

„Calitatea și relevanța” ofertei de formare pentru adulți reprezintă unul dintre pilonii strategici ai SNÎPV. Se pune un mare accent pe nevoia de a crește calitatea și relevanța ofertei educaționale pentru adulți, atât de tip profesional, cât și de tip terțiar, având în vedere că unul dintre motivele participării scăzute la ÎPV este legat de calitatea slabă a acesteia.

În plus, calitatea datelor este menționată ca o limitare, atât în ceea ce privește datele globale privind sistemul de învățământ și oferta pentru adulți, precum și în ceea ce privește datele oferite adulților prin serviciile de consiliere. Se subliniază că este necesară instituirea unui sistem adecvat de monitorizare, capabil să evalueze și impactul formării,

⁹ Obiectivele stabilite în Strategia națională de învățare pe tot parcursul vieții 2015-2020

Rețeaua experților naționali independenți în domeniul educației
adulților/competențelor adulților
Raport complet de țară – România

deoarece până în prezent raportările sunt mai mult descriptive și bazate pe statistici și mai puțin interpretative. Pentru îmbunătățirea calității datelor disponibile adulților și oferite acestora în activitățile de îndrumare și consiliere, sunt prevăzute măsuri și granturi specifice: „500 de organizații vor obține granturi de mici dimensiuni pentru asigurarea unor servicii de consiliere de înaltă calitate”, începând cu 2016 (MENCS, 2015).

Strategia națională privind EFP (MENCS, 2016) are un obiectiv strategic legat de asigurarea calității în domeniul EFP. Analiza SWOT efectuată în cadrul documentului subliniază progresele înregistrate în asigurarea calității educației și formării profesionale, enumerând următoarele ca aspecte ar trebui îmbunătățite:

- a) La nivel de sistem, nu există un sistem național bine fundamentat pentru colectarea datelor pentru cei 10 indicatori EQAVET, și niciun mecanism de evaluare și revizuire sistematică a evoluțiilor;
- b) Lipsește un cadru de asigurare a calității în formarea profesională continuă, cu un impact negativ pentru încrederea formării EFP. Pentru formarea inițială există un astfel de cadru, iar acesta trebuie să fie respectat de toți furnizorii de programe de formare;
- c) Asigurarea unei abordări egale în certificarea rezultatelor învățării, pentru creșterea încrederii în certificatele emise;
- d) Sistemul de formare profesională continuă a cadrelor didactice și formatorilor din domeniul EFP trebuie să fie bine structurat. În pofida faptului că există diferite oportunități de formare, ofertele și programele de formare au fost fragmentate, fără o abordare coordonatoare la nivel național pentru asigurarea dezvoltării coerente a competențelor necesare;
- e) Calitatea infrastructurii de formare urmează să fie revizuită;
- f) Excelența în educația și formarea profesională ar trebui să fie asigurată în special pentru domeniul tehnologiilor avansate, pentru a permite absolvenților să facă față unei piețe a muncii foarte competitive.

În ansamblu, trebuie să se asigure o cultură a calității în ceea ce privește guvernanta, la nivelul tuturor funcțiilor sistemului de educație a adulților, inclusiv: conceperea calificărilor și a programei de învățământ asociate, procesul de predare și învățare, evaluarea și certificarea competențelor, formarea cadrelor didactice.

La nivel național, Autoritatea Națională pentru Calificări este responsabilă pentru asigurarea calității, atât prin elaborarea de standarde și metodologii pentru asigurarea calității, cât și prin control și monitorizare. Cu toate acestea, astfel cum s-a menționat în SNÎPV, ANC „are o capacitate limitată de a asigura acest lucru în mod adecvat și de a genera date calitative din evidențele pe care le administrează” (MENCS, 2015). Grupul național informal pentru asigurarea calității (GNAC) trebuie să beneficieze de un sprijin îmbunătățit, dacă se dorește să aibă un impact mai mare.

3.5 Evoluții politice viitoare

Proiectul desfășurat de Președinția României, „România educată”, urmărește ca până în 2018 să se formuleze și să se convină la nivel general asupra unei viziuni privind educația pentru orizontul 2030. În această perioadă, se realizează sinteza procesului de consultare, iar conceptul va fi lansat pentru dezbatere și aprobare în 2018 (www.presidency.ro). Această dezbatere are drept scop crearea unui cadru pentru evoluția educației și formării până în anul 2030, pentru a asigura o evoluție previzibilă către viziunea și obiectivele convenite.

Ministerul Educației a anunțat că în toamna anului 2018 va fi lansată o nouă lege a educației. Până atunci, trebuie să fie adoptată ca prioritate rapidă metodologia de funcționare a centrelor comunitare pentru învățarea pe tot parcursul vieții, deoarece proiectul există din 2011.

De asemenea, trebuie să fie înființat un organism național de coordonare pentru educația adulților. În cadrul SNÎPV, există unele propuneri cu privire la un astfel de organism, însă înființarea acestuia ține de decizia guvernului.

Așa cum se recomandă în documentele strategice, sistemul de asigurare a calității și de monitorizare a nevoilor trebuie să fie îmbunătățit și trebuie să se stabilească indicatorii, organismele și cadrul pentru colectarea sistematică a datelor.

În ceea ce privește prioritățile pe termen scurt și mediu, în încercarea de a atinge obiectivul de 10 % participare la ÎPV, SNÎPV prevede că aproximativ 1,6 milioane de adulți ar trebui să beneficieze de aceasta până în 2020, grupurile prioritare țintă fiind persoanele care părăsesc timpuriu școala, absolvenții cu calificări formale care nu mai sunt relevante pe piața muncii, persoanele care se întorc în țară după o perioadă de muncă în străinătate și adulții cu un nivel scăzut de calificare cu vârste peste 40 de ani (Raportul de țară 2015). În această privință, Planul de acțiune pentru 2015-2020 de punere în aplicare a SNÎPV pe termen scurt specifică înființarea a 36 de centre comunitare pilot pentru ÎPV și 219 centre începând din 2017. În plus, acesta prevede 210 centre de evaluare și validare a competențelor.

Planul de acțiune pentru punerea în aplicare a SNÎPV prevede obiective clare pentru fiecare măsură. Există 11 „direcții de acțiune”, fiecare dintre acestea cu direcții secundare mai concrete. Pentru fiecare sunt specificate instituțiile responsabile, calendarul de punere în aplicare, sursele de finanțare și obiectivele. Cele 11 direcții de acțiune sunt: 1. Recunoașterea învățării anterioare, inclusiv a competențelor obținute în străinătate; 2. Implicarea liceelor în EFP și a universităților în ÎPV; 3. Sprijinirea participării la programele europene de mobilitate; 4. Finanțarea pentru diversificarea ofertei; 5. Finanțarea pentru creșterea cererii de ÎPV; 6. Sprijinirea șomerilor și persoanelor inactive, inclusiv prin stimulente financiare și consiliere; 7. Consolidarea și asigurarea finanțării pentru încurajarea pieței de ÎPV, inclusiv prin îmbunătățirea serviciilor de consiliere; 8. Îmbunătățirea calității și a disponibilității datelor și informațiilor; 9. Evaluarea nevoilor privind competențele și dezvoltarea unui set de competențe mai cuprinzător; 10. Crearea

Rețeaua experților naționali independenți în domeniul educației
adulților/competențelor adulților
Raport complet de țară – România

unui sistem de asigurare a calității, monitorizare și evaluare pentru ÎPV; 11. Îmbunătățirea Cadrului național al calificărilor și consolidarea cooperării între diferitele părți interesate.

Cu toate acestea, în pofida tuturor acestor repere clar stipulate, majoritatea activităților enumerate pentru 2015 și 2016 nu au fost derulate, iar strategia și planul său de acțiune trebuie să fie revizuite, pentru a se recupera întârzierea în ceea ce privește punere în aplicare.

4.0 INVESTIȚIA ÎN SISTEMELE DE EDUCAȚIE A ADULȚILOR

4.1 Investiția totală în educația adulților și modificarea acesteia în timp

Investiția în educație. Cheltuielile guvernamentale generale pentru educație în ansamblu ca proporție din PIB sunt cele mai scăzute din UE (aproximativ 2,8 % în 2013, cu o creștere la 3,2% în 2014 și 3,7 % în 2015). Din aceste cheltuieli globale, partea dedicată educației adulților este cea mai scăzută și este doar indirect alocată (de exemplu, din gramele de tip a doua șansă). Prioritățile subliniate în SNÎPV pentru 2015/16 nu pot fi corelate direct cu liniile bugetare pentru 2016, în pofida faptului că sunt cheltuieli prevăzute pentru această perioadă.

Așa cum se prevede în Legea educației nr. 1/2011, finanțarea pentru ÎPV (incluzând educația adulților) este realizată din fonduri publice și private, pe baza unui parteneriat public-privat, prin finanțare și cofinanțare din partea angajatorilor, organizațiilor neguvernamentale, granturilor acordate prin programele UE, conturilor ÎPV și contribuțiilor din partea beneficiarilor.

Cheltuielile (bugetare) pentru educația adulților sunt împărțite între bugetele diferitelor ministere. Ministerul Educației acoperă sursele naționale de finanțare a educației adulților, oferta subvenționată din fonduri publice și vizează următoarele grupuri țintă:

- Tinerii și adulții care nu au finalizat învățământul obligatoriu (așa-numita educație de tip a doua șansă este oferită gratuit),
- Tinerii și adulții rezidenți ai unor comunități defavorizate din punct de vedere economic și social (unele dintre nevoile acestora sunt acoperite și prin programele de asistență socială).

Ministerul Educației este în principal responsabil pentru punerea în aplicare a strategiilor SNÎPV și SEFP, iar Ministerul Muncii este responsabil pentru punerea în aplicare a Strategiei pentru ocuparea forței de muncă, incluzând finanțarea asociată, chiar dacă cele două sunt menționate ca părți responsabile în toate cele trei strategii. La acestea se pot adăuga fondurile publice de la toate celelalte ministere care au legătură cu tinerii adulți (Ministerul Tineretului și strategiile asociate pentru tineret), cu persoanele din mediul rural (Ministerul Agriculturii) etc. Acest lucru face dificilă identificarea sumei exacte cheltuite din bani publici pentru educația adulților.

Ministerul Muncii gestionează atât măsurile active de ocupare a forței de muncă, cât și fondurile sociale, sprijinind încadrarea în muncă a persoanelor din grupuri vulnerabile, în special din următoarele grupuri: tineri care au părăsit sistemul de învățământ înainte de a obține o calificare profesională și care nu sunt înscriși în nicio formă de educație sau formare; absolvenții învățământului non-profesional sau absolvenții de liceu sau de studii superioare cu calificări în domenii redundante sau irelevante pentru piața muncii; adulți cu nevoi educaționale speciale; tineri și adulți care se întorc în țară după o perioadă de muncă în străinătate; angajați cu vârsta de peste 40 de ani cu un nivel scăzut de educație,

Rețeaua experților naționali independenți în domeniul educației
 adulților/competențelor adulților
 Raport complet de țară – România

rezidenți ai zonelor urbane și rurale, persoanele cu un nivel scăzut de calificare sau fără calificare.

În pofida măsurilor adresate angajaților în vederea asigurării învățării pentru aceste grupuri, aceste măsuri rămân neatractive din cauza birocrăției pe care o implică accesarea lor.

O sumă mare reprezentând finanțare pentru educația adulților a provenit din **granturile FSE** și același lucru se intenționează pentru perioada următoare, prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020 (POCU). Potrivit datelor privind sprijinul financiar acordat statelor membre între 2014 și 2020 (iulie 2016) de Comisia Europeană pentru programele operaționale din cadrul Fondului social european (FSE), sprijinul financiar intenționat pentru prioritatea de investiții care vizează cel mai direct educația adulților, și anume prioritatea de investiții 10.3 – îmbunătățirea accesului la învățarea pe tot parcursul vieții, este de 239,8 milioane EUR. Cu toate acestea, dacă se utilizează aproape exclusiv doar această finanțare, pot apărea blocaje în activități, iar în România există deja o întârziere semnificativă a lansării cererilor de proiecte.

4.2 Investițiile publice naționale

Tabelul 4.1 Defalcarea investițiilor publice naționale

Denumirea sursei investițiilor publice	Sursa finanțării	Suma finanțării	Numărul de participanți vizat	Nivelul de furnizare vizat	Data începerii /finalizării
Recunoașterea învățării anterioare, inclusiv a competențelor obținute în străinătate	Buget	15 milioane EUR	210 centre de evaluare, 151.200 de adulți cu competențe certificate	Până la nivelul 5 din CNC	2016-2020
Implicarea instituțiilor de învățământ și a universităților în ÎPV	Buget	1,3 milioane EUR	Formare pentru 7.300 de cadre didactice, 596 de manageri în domeniul educației, 75.000 de adulți	Toate nivelurile	2017-2020
Finanțarea pentru o ofertă diversificată	Buget	12 milioane EUR	255 de CCÎPV, 127.500 de membri ai comunităților locale	Toate nivelurile	2015-2020
Finanțare pentru creșterea cererii	Buget	24 milioane EUR	65.000 de adulți vulnerabili (consiliere + formare), 130 de parteneriate instituționale	Toate nivelurile	2016-2020

Rețeaua experților naționali independenți în domeniul educației
 adulților/competențelor adulților
 Raport complet de țară – România

Sprrijin pentru adulții șomeri și inactivi, prin ajutor financiar și/sau consiliere	Buget	40 milioane EUR	250.000 de adulți șomeri, 125 de granturi pentru ocuparea forței de muncă	Toate nivelurile	2016-2020
Consolidarea pieței programelor de formare	Buget	35 milioane EUR	1.500.000 de adulți vulnerabili, 500 de organizații,	Toate nivelurile	2016-2020
Îmbunătățirea disponibilității și calității datelor	Buget	0,7 milioane EUR	Portal informativ, formare pentru 180.000 de adulți, 200 de membri ai comitetelor sectoriale ale ANC	Toate nivelurile	2016-2020
Evaluarea nevoii de competențe și crearea unor descriptori noi/la nivel mai amplu ai competențelor	Buget	0,4 milioane EUR		Toate nivelurile	2015-2020
Crearea unui sistem pentru evaluarea calității, monitorizare și evaluare	Buget	3 milioane EUR	Campanii de conștientizare pentru 5.000.000 de adulți	Toate nivelurile	2015-2020
Îmbunătățirea CNC și coordonarea între părțile interesate	Buget	2 milioane EUR	2000-3000 standarde profesionale	Toate nivelurile	2016-2020

Sursă: *Strategia națională de învățare pe tot parcursul vieții, MENCS, 2015*

Notă: Cifrele de mai sus sunt completate de surse din FSE și programele Erasmus. Date similare sunt prevăzute pentru punerea în aplicare a SEFP, dar se așteaptă aprobarea bazată pe evaluarea ex-ante.

4.3 Sprijinul UE prin fondurile structurale (în special FSE)

4.3.1 Sprijinul din fondurile structurale planificat ca parte din cadrul financiar 2014-2020

Pentru toate direcțiile de acțiune enumerate mai sus, se prevede o finanțare FSE de 599,7 milioane EUR. La aceasta se va adăuga cofinanțarea care va fi aprobată pentru punerea în aplicare a strategiei SEFP și fondurile pentru formare și consiliere enumerate pentru punerea în aplicare a celorlalte strategii care au inclus fonduri pentru formarea grupurilor țintă pe care le vizează.

4.3.2 Sprijinul UE prin fondurile structurale (în principal FSE) furnizate ca parte a cadrului financiar 2007-2013

Investițiile din Fondurile structurale 2007-2013 arată că rata de absorbție a granturilor FSE la data de 31 iulie 2016 a fost de 71,76 % la nivel global, cu 64,2 % pentru

Rețeaua experților naționali independenți în domeniul educației
adulților/competențelor adulților
Raport complet de țară – România

Programul Operațional Strategic pentru Dezvoltarea Resurselor Umane (POSDRU) (<http://www.fonduri-ue.ro/>).

Pentru punerea în aplicare a SNÎPV, au fost concepute 3 scenarii pentru **investiția planificată necesară**: un scenariu optimist, unul moderat și unul pesimist. Pentru scenariul moderat, se planifică 1,0795 miliarde EUR: 133,4 milioane EUR din bugetul național, 599,7 milioane EUR din fondurile POCU, 300 milioane EUR din Erasmus+ și 46,4 milioane EUR din alte programe FSE (de exemplu, pentru îmbunătățirea capacități administrative).

În 2016, liniile bugetare pentru perioada 2007-2013 au fost închise, iar Ministerul Educației a încheiat acțiunea strategică „Educație și formare profesională pentru creștere economică și pentru dezvoltarea societății bazate pe cunoaștere” care a gestionat 774 de proiecte, cu un buget total de 6.883.708.689 RON. (MENCS, 2017b).

4.4 Eficacitatea investiției

Până la sfârșitul anului 2013, fuseseră înregistrați aproximativ 1.209.642 de beneficiari sau 69,8 % dintre cele 1,65 milioane de persoane care urmau să beneficieze de formare. Cu toate acestea, slaba coordonare dintre diferitele ministere și axe prioritare a creat suprapuneri (PNR 2015), iar pentru perioada următoare a fost prevăzut un organism de coordonare.

Totuși, pentru perioada 2007-2013 peste 70 % din fondurile FSE au fost cheltuite și 69,8 % din populația adultă a beneficiat de formare (aproximativ 1,2 milioane din 1,6 milioane cât se intenționase). În pofida acestui lucru, rata participării adulților la ÎPV nu a crescut (încă variază în jurul a 1,3 %), fiind foarte puțin probabil ca până în 2020 să se atingă obiectivul planificat de 10 % rată de participare, prin formarea celor 1,6 milioane de persoane planificate în SNÎPV. Aceste corelații ridică semne de întrebare cu privire la colectarea și raportarea datelor, prin urmare trebuie să fie prevăzute explicații pentru corelațiile dintre date și rata de participare raportată. Astfel, este dificil să se analizeze eficacitatea investiției.

În pofida acestui lucru, creșterea consolidării capacității, parteneriatele instituționale, creșterea know-how-ului trebuie să fie adăugate la eficacitatea investiției.

4.5 Dezvoltarea interesului cursanților pentru învățare

Acest aspect este menționat explicit în SNÎPV și sunt planificate campanii de creștere a gradului de conștientizare, precum și acțiuni axate pe identificarea, recunoașterea, evaluarea și acreditarea învățării, precum și orientări specifice pentru cursanți în legătură cu opțiunile de învățare. Obiectivul general este extinderea serviciilor de consiliere: aceasta este o măsură transversală propusă în cadrul tuturor celor trei axe ale strategiei. Se poate spune că se pune un accent mai mare pe serviciile de consiliere decât pe extinderea oportunităților de învățare către care cursantul ar putea fi îndrumat/la care ar

Rețeaua experților naționali independenți în domeniul educației
adulților/competențelor adulților
Raport complet de țară – România

putea fi consiliat să participe. Serviciile de consiliere descrise sunt mai degrabă limitate și nu sunt menite să le permită adulților să își descopere propriile interese și parcursuri și să iasă rapid din situația de șomaj. Nu sunt prevăzute niciun fel de structuri de tip punte care să aibă un rol de facilitare, precum centrele de zi care există, de exemplu, în Danemarca. Nu este planificată o bază de date transparentă care să coreleze cererea și oferta de învățare. Aceasta ar ajuta adulții să se orienteze și să își facă o idee mai bună despre programele de învățare disponibile.

În Planul de acțiune pentru punerea în aplicare a SNÎPV pentru 2015-2020, prima prioritate este recunoașterea învățării anterioare, și anume: 1. sprijinire a 210 centre de evaluare a competențelor, în subordinea ANC (Autoritatea Națională pentru Calificări); 2. organizarea de campanii de informare – urmează să fie înființat un departament special în cadrul ANC pentru a desfășura această acțiune, cu finanțare din FSE; 3. 151.200 de adulți ar trebui să beneficieze de activități de consiliere. Cu toate acestea, sistemul ÎPV ar trebui să funcționeze pentru toate cele 8 niveluri CEC/CNC, garantând promovarea către toate nivelurile. În prezent, sistemul funcționează până la nivelul 3 și nu este pus în aplicare pentru sistemul de învățământ superior.

Cu toate acestea, în contextul dezvoltării interesului cursanților pentru învățare, trebuie să fie avute în vedere „condițiile preliminare” ale cursanților (adulți) după absolvirea educației inițiale obligatorii. Așa cum arată testul PISA 2015 pentru România, performanța sistemului de învățământ nu este satisfăcătoare, în pofida îmbunătățirilor în raport cu evaluarea anterioară. Astfel, 1 din 4 elevi de 15 ani se situează sub nivelul 2 în toate cele trei domenii – alfabetizare, competențe numerice și științe (MENCS 2017b). În plus, există o rată ridicată a abandonului școlar (19,1 % în 2016) și una dintre cele mai scăzute rate de înscriere în învățământul terțiar în rândul statelor membre UE. Toate aceste deficiențe ale educației inițiale ar trebui să fie abordate de sistemul de educație pentru adulți, cu capacitatea sa limitată și oferta neatractivă și slab adaptată a acestuia.

Aceste aspecte sunt abordate inclusiv de SEFP (MENCS 2016c), care insistă asupra calității și relevanței furnizării programelor de formare, asupra capacității acestora de a atrage cursanți pentru o experiență semnificativă de învățare. Trebuie să se facă eforturi pentru creșterea calității experiențelor de formare, predare și învățare.

4.6 Creșterea investiției angajatorilor în învățare

Una dintre măsurile legate de activitățile strategice (nr. 4) prevăzute în SEFP (2016) este „îmbunătățirea învățării la locul de muncă în formarea profesională”, cu învățare diferențiată, de la ucenicie la (re)-calificare și dezvoltarea și perfecționarea profesională continuă, până la nivelul 5. Parteneriatele între angajatori și instituțiile de învățământ sunt menționate ca o soluție necesară. De asemenea, o măsură distinctă de activitate (nr. 5) se referă la îmbunătățirea mecanismelor de finanțare a formării profesionale atât din fonduri publice, cât și din fonduri private. Un astfel de cadru ar fi trebuit să fie creat în 2016-2017. Dar, așa cum arată, în majoritate, angajatorii, un studiu efectuat de Ministerul Muncii (2013) a constatat că oportunitățile de învățare sunt prea limitate. În acest sens, un studiu de previzionare cu privire la modelele care încurajează investițiile în formarea la

Rețeaua experților naționali independenți în domeniul educației
adulților/competențelor adulților
Raport complet de țară – România

locul de muncă, a constatat că majoritatea angajatorilor și-au atins obiectivele prin investițiile în formare la locul de muncă pentru 2013, prevăzute în planul lor anual de formare (SEFP, 2016).

Un studiu Eurostat arată că lipsa de sprijin din partea angajatorilor pentru învățare este cel mai mare obstacol în calea creșterii participării la ÎPV în România (SNÎPV 2015, p. 31). Raportul de țară pentru 2015 și PNR subliniază de asemenea că nu există suficiente resurse pentru măsuri active și acțiuni care să fie promovate de Serviciul național de ocupare a forței de muncă pentru stimularea investițiilor angajatorilor în învățare. Măsurile active de sprijinire a formării la locul de muncă s-au dovedit a fi mai puțin funcționale, din cauza procedurii de accesare a acestor granturi, care descurajează angajatorii din cauza birocrăției implicate. Simplificarea acestora, împreună cu asigurarea unui stimul fiscal, poate îmbunătăți investițiile angajatorilor. Din păcate, sprijinul financiar planificat pentru angajatori în Planul de acțiune se axează mai mult pe recrutare, decât pe dezvoltarea personalului.

SNÎPV nu prevede soluții convingătoare la această problemă, dar Strategia națională pentru ocuparea forței de muncă include un accent mai mare pe soluționarea acestor probleme. Este surprinzător că SNÎPV nu pune un mai mare accent pe mecanismele care motivează angajatorii să își perfecționeze și să își păstreze forța de muncă și pe promovarea învățării la locul de muncă. Aceasta mai mult semnalează că acest aspect reprezintă o problemă decât să ofere o soluție care să implice cooperarea între furnizorii de formare sau să promoveze utilizarea de către angajatori a calificărilor acreditate la nivel extern.

5.0 EVALUAREA POLITICII EXISTENTE

Faptul că România nu a reușit să îmbunătățească rata de participare a adulților la ÎPV indică slaba performanță a politicii existente, dar și insuficienta determinare politică în sensul luării de măsuri specifice pentru îmbunătățirea acestei situații. Mai multe cauze acționează împreună, diferite părți interesate contribuind în mod cumulativ. În subsecțiunile următoare, este evaluată politica existentă, din perspectiva celor șase factori de succes ai unei politici eficiente privind educația adulților, care au fost identificați într-un studiu recent.¹⁰

5.1 Dezvoltarea interesului cursanților pentru învățare

Acest aspect este menționat explicit în SNÎPV și sunt planificate campanii de creștere a gradului de conștientizare, precum și acțiuni axate pe identificarea, recunoașterea, evaluarea și acreditarea învățării, precum și orientări specifice pentru cursanți în legătură cu opțiunile de învățare. Obiectivul general este extinderea serviciilor de consiliere: aceasta este o măsură transversală propusă în cadrul tuturor celor trei axe ale strategiei. Se poate spune că se pune un accent mai mare pe serviciile de consiliere decât pe extinderea oportunităților de învățare către care cursantul ar putea fi îndrumat/la care ar putea fi consiliat să participe. Serviciile de consiliere descrise sunt mai degrabă limitate și nu sunt menite să le permită adulților să își descopere propriile interese și parcursuri și să iasă rapid din situația de șomaj. Nu sunt prevăzute niciun fel de structuri de tip punte care să aibă un rol de facilitare, precum centrele de zi care există, de exemplu, în Danemarca. Nu este planificată o bază de date transparentă care să coreleze cererea și oferta de învățare. Aceasta ar ajuta adulții să se orienteze și să își facă o idee mai bună despre programele de învățare disponibile.

În Planul de acțiune pentru punerea în aplicare a SNÎPV pentru 2015-2020, prima prioritate este recunoașterea învățării anterioare, și anume: 1. sprijinire a 210 centre de evaluare a competențelor, în subordinea ANC (Autoritatea Națională pentru Calificări); 2. organizarea de campanii de informare – urmează să fie înființat un departament special în cadrul ANC pentru a desfășura această acțiune, cu finanțare din FSE; 3. 151.200 de adulți ar trebui să beneficieze de activități de consiliere. Cu toate acestea, sistemul ÎPV ar trebui să funcționeze pentru toate cele 8 niveluri CEC/CNC, garantând promovarea către toate nivelurile. În prezent, sistemul funcționează până la nivelul 3 și nu este pus în aplicare pentru sistemul de învățământ superior.

Cu toate acestea, în contextul dezvoltării interesului cursanților pentru învățare, trebuie să fie avute în vedere „condițiile preliminare” ale cursanților (adulți) după absolvirea

¹⁰ Factorii-cheie ai succesului, care indică soliditatea dovezilor (disponibil în toate limbile): <https://epale.ec.europa.eu/en/policy-tool/key-success-factors>; Studiul CE „An in-depth analysis of adult learning policies and their effectiveness in Europe” (O analiză aprofundată a politicilor privind educația adulților și a eficacității acestora în Europa” (2015): <https://epale.ec.europa.eu/sites/default/files/final-report-20150817-en.pdf>

educației inițiale obligatorii. Așa cum arată testul PISA 2015 pentru România, performanța sistemului de învățământ nu este satisfăcătoare, în pofida îmbunătățirilor în raport cu evaluarea anterioară. Astfel, 1 din 4 elevi de 15 ani se situează sub nivelul 2 în toate cele trei domenii – alfabetizare, competențe numerice și științe (MENCs 2017b). În plus, există o rată ridicată a abandonului școlar (19,1 % în 2016) și una dintre cele mai scăzute rate de înscriere în învățământul terțiar în rândul statelor membre UE. Toate aceste deficiențe ale educației inițiale ar trebui să fie abordate de sistemul de educație pentru adulți, cu capacitatea sa limitată și oferta neatractivă și slab adaptată a acestuia.

Aceste aspecte sunt abordate inclusiv de SEFP (MENCs 2016c), care insistă asupra calității și relevanței furnizării programelor de formare, asupra capacității acestora de a atrage cursanți pentru o experiență semnificativă de învățare. Trebuie să se facă eforturi pentru creșterea calității experiențelor de formare, predare și învățare.

5.2 Creșterea investiției angajatorilor în învățare

Una dintre măsurile legate de activitățile strategice (nr. 4) prevăzute în SEFP (2016) este „îmbunătățirea învățării la locul de muncă în formarea profesională”, cu învățare diferențiată, de la ucenicie la (re)-calificare și dezvoltarea și perfecționarea profesională continuă, până la nivelul 5. Parteneriatele între angajatori și instituțiile de învățământ sunt menționate ca o soluție necesară. De asemenea, o măsură distinctă de activitate (nr. 5) se referă la îmbunătățirea mecanismelor de finanțare a formării profesionale atât din fonduri publice, cât și din fonduri private. Un astfel de cadru ar fi trebuit să fie creat în 2016-2017. Dar, așa cum arată, în majoritate, angajatorii, un studiu efectuat de Ministerul Muncii (2013) a constatat că oportunitățile de învățare sunt prea limitate. În acest sens, un studiu de previzionare cu privire la modelele care încurajează investițiile în formarea la locul de muncă, a constatat că majoritatea angajatorilor și-au atins obiectivele prin investițiile în formare la locul de muncă pentru 2013, prevăzute în planul lor anual de formare (SEFP, 2016).

Un studiu Eurostat arată că lipsa de sprijin din partea angajatorilor pentru învățare este cel mai mare obstacol în calea creșterii participării la ÎPV în România (SNÎPV 2015, p.31). Raportul de țară pentru 2015 și PNR subliniază de asemenea că nu există suficiente resurse pentru măsuri active și acțiuni care să fie promovate de Serviciul național de ocupare a forței de muncă pentru stimularea investițiilor angajatorilor în învățare. Măsurile active de sprijinire a formării la locul de muncă s-au dovedit a fi mai puțin funcționale, din cauza procedurii de accesare a acestor granturi, care descurajează angajatorii din cauza birocrăției implicate. Simplificarea acestora, împreună cu asigurarea unui stimul fiscal, poate îmbunătăți investițiile angajatorilor. Din păcate, sprijinul financiar planificat pentru angajatori în Planul de acțiune se axează mai mult pe recrutare, decât pe dezvoltarea personalului.

SNÎPV nu prevede soluții convingătoare la această problemă, dar Strategia națională pentru ocuparea forței de muncă include un accent mai mare pe soluționarea acestor probleme. Este surprinzător că SNÎPV nu pune un mai mare accent pe mecanismele care motivează angajatorii să își perfecționeze și să își păstreze forța de muncă și pe

promovarea învățării la locul de muncă. Aceasta mai mult semnaleză că acest aspect reprezintă o problemă decât să ofere o soluție care să implice cooperarea între furnizorii de formare sau să promoveze utilizarea de către angajatori a calificărilor acreditate la nivel extern.

5.3 Îmbunătățirea accesului egal pentru toți

Egalitatea este un domeniu dezbătut în SNÎPV, grupurile marginalizate fiind menționate în mod specific printre prioritățile de acțiune. Cu toate acestea, nu sunt propuse soluții convingătoare pentru abordarea problemelor diferitelor grupuri marginalizate. De exemplu, se ridică problema populației în curs de îmbătrânire, dar nu există nicio soluție explicită care să abordeze oportunitățile de învățare pentru persoanele mai în vârstă. Același lucru este valabil pentru populația din zona rurală sau pentru populația romă. Se menționează doar vag încurajarea creșterii cererii de învățare și a pieței programelor de învățare, dar acest lucru este legat de serviciile de consiliere, mai degrabă decât de soluții specifice de comunicare directă pentru diferitele grupuri marginalizate. Se fac referiri, de asemenea, la NEET, însă foarte puțin la celelalte strategii care ar putea fi relevante pentru acest grup. Cooperarea între serviciile de ocupare a forței de muncă și serviciile sociale este foarte limitată, ceea ce face și mai dificilă activarea beneficiarilor de asistență socială. (Recomandările specifice țării, primăvara 2016).

Cea de a 6-a direcție de acțiune a Planului de acțiune vizează șomerii, propunând ca aproximativ 250.000 dintre aceștia să beneficieze de serviciile de consiliere și ca angajatorii să primească stimulente financiare pentru angajarea a 125.000 de șomeri. În plus, aproximativ 45.000 de adulți cu un nivel scăzut de calificare, persoane care părăsesc timpuriu școala, ar trebui să beneficieze de educație de bază, iar 125.000 ar trebui să obțină contracte de stagiu. În plus, aproximativ 100.000 de angajați cu un nivel scăzut de calificare ar trebuie să obțină stimulente financiare pentru a-și îmbunătăți competențele transversale.

În afara serviciilor de consiliere, nu sunt prevăzute alte servicii tip punte și oportunități de formare care să integreze dezvoltarea competențelor de bază în programele de educație a adulților. La fel nu sunt prevăzute organizații intermediare care să asigure comunicarea directă cu grupurile menționate dificil de implicat, ceea ce lasă impresia unei abordări limitate și unui număr insuficient de soluții specifice convingătoare. Există mai multe mențiuni cu privire la problemele adulților șomeri decât cu privire la problemele grupurilor greu accesibile sau cele asociate mai mult dezvoltării personale, participării active și incluziunii în comunitate. O astfel de imagine mai amplă și mai cuprinzătoare este așteptată de la o strategie privind ÎPV, deoarece ocuparea forței de muncă este tema centrală a unei alte strategii și nu este întotdeauna foarte clar cum diferă cele două una de cealaltă.

5.4 Oferirea unei educații relevante

Există o specificație distinctă în SNÎPV privind „evaluarea nevoilor de competențe și dezvoltarea unui set de competențe mai cuprinzător”. De asemenea, unul dintre pilonii strategici abordează accesul la învățare relevantă și de calitate în toate cele trei strategii naționale – pentru ocuparea forței de muncă, de învățare pe tot parcursul vieții și EFP. În schimb, nu este clar cum vor fi sprijiniți furnizorii de formare să dezvolte o gamă mai largă de oferte și să le livreze într-un mod mai adaptat. Mecanisme privind nevoile de competențe sunt instituite chiar și la nivel regional și local, gestionate de consorții care includ toate părțile interesate relevante (a se vedea SEFP, 2016), însă studiile care să faciliteze înțelegerea și identificarea mai bună a nevoilor și motivațiilor cursanților adulți sunt mai puțin disponibile.

De asemenea, posibilitățile adulților de a accesa programe de formare relevante sunt mai degrabă limitate, deoarece informațiile despre cele existente, creșterea conștientizării cu privire la acestea, precum și parcursurile flexibile, integrate și unite prin punți sunt limitate. Această situație este cauzată și de capacitatea limitată a furnizorilor de formare de a oferi o educație adaptată și relevantă.

5.5 Oferirea unei educații de înaltă calitate

O direcție de acțiune distinctă se referă la „crearea unui sistem de asigurare a calității, monitorizare și evaluare”, cu specificații privind crearea unui mecanism pentru asigurarea calității, coordonat de ANC, evaluarea performanței programelor de formare și stabilirea unui sistem de management digital integrat.

Cu toate acestea, în mod surprinzător, cei de la care se așteaptă să asigure calitatea furnizării, profesioniștii din domeniul educației adulților, sunt în mare parte neglijați, fără să existe nicio mențiune privind oportunitățile de dezvoltare profesională, de promovare în carieră, recrutare etc. Singurele precizări se referă la cadrele didactice din instituțiile de învățământ formal care furnizează EFP și din universități, precum și la angajații instituțiilor publice (ANC).

Aspectul monitorizării este bine abordat la nivel conceptual, iar necesitatea unui institut specializat care să desfășoare această activitate este, de asemenea, menționată (a se vedea direcția de acțiune 10 din Planul de acțiune prevăzut în capitolul 4), dar trebuie să fie luate măsuri mai rapide pentru a aborda toate aspectele culturii calității și ale unei piețe a formării competitive și sănătoase, capabile să genereze încredere în calitatea ofertei și a certificatelor emise. Cadrul asigurării calității urmează să fie revizuit, având în vedere că standardele pentru măsurarea acesteia urmează să fie apreciate pe baza unor date informate, cuprinzătoare și fiabile.

5.6 Asigurarea unei politici coerente

În 2015, sub coordonarea Ministerului Educației, a fost lansat un pachet de trei strategii diferite pentru a asigura continuitatea politicii pe tot parcursul vieții unei persoane: cu privire la prevenirea părăsirii timpurii a școlii, accesul la învățământul terțiar și învățarea pe tot parcursul vieții. Mai mult decât atât, pentru a asigura coerența acțiunilor și intervențiilor, unul dintre pilonii strategici ai SNÎPV (cel la care se face referire cel mai mult în prezentul raport) este încurajarea parteneriatelor și coordonării între diferitele părți interesate. Necesitatea unui organism de coordonare este recunoscută.

Responsabilitatea în cadrul sistemului de educație a adulților este împărțită între diferite ministere, care uneori au dificultăți în cooperarea și partajarea sistematică a resurselor. Acest aspect este menționat în partea referitoare la diagnoză a tuturor celor trei strategii lansate în această perioadă (pentru ocuparea forței de muncă – 2014, de învățare pe tot parcursul vieții – 2015 și privind EFP -2016). Este important de menționat că aceste strategii fac referire unele la celelalte, ceea ce subliniază caracterul lor complementar, însă în părțile concrete ale soluției prevăzute, complementaritatea nu este întotdeauna vizibilă.

Cu toate acestea, cooperarea dintre diferitele părți ale sistemului de educație a adulților nu este suficient dezvoltată, iar punțile dintre diferitele domenii ale educației adulților sunt foarte precare. De exemplu, cea mai mare rețea de instituții care desfășoară activități specifice pentru adulți, casele de cultură (căminele culturale, în zonele rurale) și universitățile populare se află în prezent sub coordonarea autorităților locale (și pot fi considerate centre comunitare pentru educația adulților), însă acestea nu sunt aproape deloc menționate în SNÎPV. În mod surprinzător, Ministerul Culturii nu a fost nici măcar invitat să contribuie la elaborarea SNÎPV, în pofida faptului că este menționat în Legea educației ca unul dintre ministerele responsabile pentru educația adulților. Astfel, a fost ignorată o tradiție existentă și ar putea fi pierdută oportunitatea de a revitaliza aceste instituții ca posibilă infrastructură educațională, în special în comunitățile defavorizate. De asemenea, o mare parte din domeniul educației adulților, este omisă în SNÎPV. Educația trebuie să contribuie la coeziunea socială, la egalitate, la nediscriminare și la competențele civice – iar SNÎPV nu abordează acest aspect în mod convingător.

Asigurarea calității și relevanței rezultatelor învățării implică permeabilitatea între diferitele forme și niveluri de învățare și între educație și formare și viața profesională. Aceasta necesită eforturi continue de coordonare și un parteneriat între diferitele sectoare de învățare (CE 2015). În SNÎPV se preconizează că trebuie să fie dedicate eforturi substanțiale coordonării între diferitele părți interesate, însă nu se explică modul în care trebuie să se asigure permeabilitatea în vederea accesului la diferite niveluri și la diferite parcursuri de învățare.

Un punct slab important al strategiei SNÎPV este faptul că nu valorifică oportunitatea de a stabili și descrie mecanismele de aliniere a politicilor la nivel local și la nivel regional. Instituțiile responsabile sunt în principal la nivel național și nu sunt prevăzute mecanisme de descentralizare. Această omisiune este abordată în strategia SEFP, prin consorțiile stabilite la nivel regional și local pentru previzionarea competențelor și planurile de acțiune pentru o ofertă educațională adaptată. Una dintre puținele prevederi privind coordonarea

Rețeaua experților naționali independenți în domeniul educației
adulților/competențelor adulților
Raport complet de țară – România

la nivel local din SNÎPV vizează centrele comunitare pentru învățarea pe tot parcursul vieții (CCÎPV). Soluția oferită pentru înființarea a aproximativ 255 de astfel de centre până în 2020 este surprinzătoare, deoarece acest număr limitat de centre care ar urma să fie înființate contrazice prevederile Legii educației și ideea că responsabilitatea înființării și sprijinirii acestor centre ar trebuie să aparțină administrației fiecărei comune.

Factorul de succes pentru o politică coerentă este elaborarea unor decizii bazate pe cunoaștere. În acest sens, se prevede un centru de specialitate pentru colectarea datelor, pentru evaluare și monitorizare. În planul de acțiune (direcția de acțiune 10) se menționează și un sistem integrat de management pentru colectarea datelor, cu evaluare periodică și monitorizare, împreună cu un rol în asigurarea calității. Acesta urmează să fie creat cu certitudine, deoarece până în prezent lipsesc datele explicative privind cauzele reale ale ratei scăzute de participare și modul în care acestea pot fi combătute. Există îndoieli în legătură cu fezabilitatea obiectivelor stabilite și lipsesc date referitoare la impactul educației adulților și modul în care aceasta poate fi îmbunătățită. Datele sunt mai mult descriptive, așa cum sunt stabilite de Eurostat, de exemplu, dar partea explicativă lipsește.

6.0 PUNCTE FORTE ȘI PUNCTE SLABE ALE SISTEMULUI DE EDUCAȚIE A ADULȚILOR

O analiză SWOT realistă a fost inclusă în fiecare dintre strategiile naționale adoptate în această perioadă, în special în cele care au o mai mare relevanță pentru sistemul de educație a adulților, respectiv SNÎPV și SEFP, diferențiate de acțiunile prioritare strategice pe care le propun.

6.1 Puncte forte

1. Existența unui pachet de strategii naționale până în anul 2020, în care sunt prezentate clar prioritățile în materie de politică, obiectivele, resursele necesare și etapele de referință. Se preconizează că punerea în aplicare a acestuia va avea loc în mod clar și transparent, odată ce toate aceste aspecte sunt menționate în Planurile de acțiune pentru punerea lor în aplicare (a se vedea secțiunea 3).
2. Introducerea mecanismelor și a cadrelor pentru parcursuri mai flexibile prin educația adulților, inclusiv prin servicii de consiliere. Noi tipuri de instituții sunt/au fost prevăzute, de la centrele comunitare pentru ÎPV la colegii nonuniversitare, pentru a oferi un acces sporit la învățământul terțiar și, în plus, este prevăzută crearea unui cadru instituțional mai divers, pentru a asigura o accesare mai flexibilă. Au fost înregistrate progrese semnificative în ceea ce privește rata de absolvire a învățământului terțiar (25,6 % în 2016 – Monitorul educației și formării Monitor 2016, existând potențialul de a se atinge obiectivul de 26,7 % până în 2020). A fost pusă în aplicare o cooperare interinstituțională îmbunătățită, în special la nivel regional și local, prin reactivarea consorțiilor regionale și locale pentru previzionarea competențelor necesare și pentru crearea unor oferte educaționale adaptate (a se vedea SEFP, MENCs 2016).
3. Adoptarea Cadrelui național al calificărilor, împreună cu actualizarea registrelor naționale ale calificărilor și furnizorilor de formare, gestionate de Autoritatea Națională pentru Calificări (ANC), fac orientarea prin oferta de formare mai transparentă. De asemenea, au fost actualizate o serie de standarde profesionale. ANC, în calitate de organizație umbrelă tripartită, înființată în 2011, are responsabilități și în ceea ce privește asigurarea calității. Au fost luate măsuri mai clare pentru asigurarea calității, printr-un concept mai bine structurat al monitorizării și evaluării, în 2016 fiind întreprinse primele demersuri către implementarea acesteia, prin crearea cadrului de acțiune (MENCs 2017b, p. 91-92).

6.2 Puncte slabe

1. Sistemul fragmentat al educației adulților, căruia îi lipsește un organism de coordonare care să asigure punerea în aplicare a acțiunilor prevăzute în documentele strategice, precum și datele și activitățile disparate desfășurate, reprezintă un aspect problematic al sistemului de educație a adulților din România. A existat o întârziere a punerii în aplicare a planurilor de acțiune, cauzată și de prioritatea redusă acordată de responsabilii politici educației adulților, care a creat

Rețeaua experților naționali independenți în domeniul educației
adulților/competențelor adulților
Raport complet de țară – România

decalaje între declarațiile de politică și punerea acestora în aplicare. În plus, consolidarea capacității a fost în general limitată în ceea ce privește punerea în aplicare și nu au fost create suficiente mecanisme de asigurare a calității. În pofida unor prevederi foarte bune conținute în legislație, aceste politici nu sunt urmărite și abordate: de exemplu, centrele comunitare pentru ÎPV încă nu dispun de metodologia și resursele necesare pentru implementare. Acest lucru se întâmplă în pofida prevederilor clare din Legea educației din 2011. Aceste centre sunt considerate parte din infrastructura esențială care structurează sistemul de educație a adulților, însă din nefericire nu au fost încă implementate.

2. Principalul motiv de îngrijorare rămâne faptul că „[s]ondajele internaționale indică faptul că adolescenții din România au deficiențe grave în ceea ce privește competențele de bază. Rata ridicată de părăsire timpurie a școlii, rata scăzută de absolvire a învățământului superior și numărul ridicat al emigranților au ca efect o penurie de lucrători calificați” (CE 2017, Recomandările specifice țării). La aceasta se adaugă faptul că progresul în ceea ce privește participarea la învățarea pe tot parcursul vieții este -0,2 % din 2010, România rămânând printre țările cu cele mai scăzute performanțe din UE. Statisticile globale pentru principalii indicatori arată motive de îngrijorare pentru România (a se vedea secțiunea 1), cu posibilități limitate de îmbunătățire.
3. Colectarea și disponibilitatea datelor destinate informării factorilor de decizie cu privire la diferitele părți ale sistemului de educație a adulților sunt insuficiente. Aceasta este o limită menționată ca atare în toate documentele strategice, resursele limitate alocate acestui scop (și sistemului de educație a adulților în ansamblu) afectând posibilitatea derulării de sondaje naționale sistematice pentru toți indicatorii EQVET (MENCS, 2016c). Este nevoie de un proces de luare a deciziilor privind politicile și de revizuirii ale acestora care să fie informate și bazate pe dovezi.

7.0 SUNT NECESARE REFORME POLITICE ȘI ORIENTĂRI SUPLIMENTARE

Voința politică, exprimată în eforturile din această perioadă de conceptualizare a viziunii pentru dezvoltarea sistemului de educație a adulților și acțiunile care urmează să fie desfășurate în acest sens, trebuie să fie urmate de hotărârea de a respecta planurile de acțiune adoptate.

Pentru a asigura punerea în aplicare în mod real a politicii ÎPV (Bengtson 2013), va fi important să se asigure consolidarea adecvată a capacității și înființarea unui organism specific de coordonare, responsabil pentru sistemul de educație a adulților și capabil să coordoneze o politică eficientă de învățare pe tot parcursul vieții. Un astfel de organism nu există încă, deși se presupune că Ministerul Educației are responsabilitatea principală pentru ÎPV în România. Deși specifică faptul că ÎPV este principiul fundamental care stă la baza sistemului de învățământ din România, ministerul nu are încă un departament dedicat educației adulților. Întârzierile existente în punerea în aplicare a strategiei ÎPV, împreună cu progresele neconvingătoare în ceea ce privește creșterea participării la ÎPV în prima jumătate a deceniului înseamnă că este puțin probabil ca obiectivele să fie îndeplinite în situația în care nu se iau măsuri urgente.

Așa cum se prevede în SNÎPV și SEFP, datele fiabile sunt esențiale pentru elaborarea politicilor pe bază de dovezi, precum și pentru monitorizarea progresului și impactului unei acțiuni de politică. Prin urmare, institutul specializat menționat în SNÎPV trebuie să fie înființat și finanțat în consecință.

Înființarea de centre comunitare ÎPV în toate comunitățile și descentralizarea acțiunii la nivel local cu sprijinul organismelor regionale vor fi esențiale pentru îmbunătățirea ratelor de participare și asigurarea unei acțiuni și unei oferte mai coerente în ceea ce privește educația adulților.

În plus, pentru a asigura creșterea participării adulților la ÎPV, trebuie să se țină seama de caracteristicile specifice ale populației adulților din România. O opțiune este menținerea echilibrului între resursele puse la dispoziție și dimensiunea populației adulte din diferite grupe de vârstă (Schuller/Watson 2009). Faptul că România se confruntă cu o tendință semnificativă de îmbătrânire a populației ar trebui să fie reflectat, iar participarea adulților mai în vârstă la ÎPV ar trebui să fie asigurată, prin punerea la dispoziție a resurselor necesare. Același lucru este valabil pentru populația din zonele rurale sau pentru alte grupuri vulnerabile greu accesibile, având în vedere că strategiile de comunicare directă nu s-au dovedit foarte eficiente până în prezent (a se vedea Recomandările specifice țării, 2016). Campaniile de informare cu privire la beneficiile și oportunitățile de învățare, împreună cu serviciile de consiliere și ofertele educaționale calitative sunt încă în mare măsură limitate.

Trebuie să se acorde o atenție specială procentului mare de populație care locuiește în mediul rural, cu o infrastructură educațională precară și acces limitat la oportunitățile de învățare, care se confruntă în plus cu niveluri ridicate ale abandonului școlar, ale sărăciei și șomajului. Prin urmare, crearea mecanismelor de aliniere a politicilor la nivel local și

Rețeaua experților naționali independenți în domeniul educației
adulților/competențelor adulților
Raport complet de țară – România

regional, împreună cu punerea la dispoziție a resurselor și capacității pentru construirea unei infrastructuri educaționale adecvate (și anume, centrele comunitare ÎPV) reprezintă o acțiune de politică urmând a fi luată pentru fiecare comunitate, nu doar pentru cele 255 de comunități prevăzute în SNÎPV.

În plus, ar trebui să se asigure un echilibru între toate nevoile educaționale ale adulților, atât în vederea dezvoltării profesionale, cât și în vederea dezvoltării comunității. Prin urmare: Urmează să fie derulate mecanisme de sprijin pentru angajatori, având drept scop creșterea ofertei de învățare la locul de muncă, împreună cu punerea în aplicare a unor programe financiare specifice pentru persoane individuale, pentru grupuri-țintă prioritare specifice (variind de la NEET la adulți cu un nivel scăzut de calificare sau adulți cu o dispoziție negativă față de învățare). Românii declară în unul dintre cele mai ridicate procentaje din Europa că se confruntă cu o barieră de ordin financiar în legătură cu participarea la învățarea pe tot parcursul vieții, prezentând în același timp și un nivel ridicat de sărăcie. Prin urmare, trebuie avută în vedere o prioritizare adecvată a grupurilor-țintă care urmează să beneficieze de sprijin, pentru a asigura accesul echitabil la învățare pentru toți, nu doar prin măsuri active gestionate de serviciile de ocupare a forței de muncă (deoarece acestea pun în aplicare în principal prevederile Strategiei pentru ocuparea forței de muncă), ci și prin centre comunitare pentru învățarea pe tot parcursul vieții și alte instituții de învățământ (astfel cum se prevede în SNÎPV și SEFP), deoarece se cunoaște că în România educația adulților în alte scopuri decât ocuparea forței de muncă nu beneficiază de sprijin, în cea mai mare parte (MENCS, 2017).

Trebuie să se creeze un echilibru la nivelul tuturor domeniilor de educație a adulților, acoperind toate componentele pentru a avea succes (CE/ Eurydice 2015), ținând seama de faptul că trebuie să „se prezinte o ofertă educațională care îndeplinește nevoile angajatorilor și cursanților” și să se pună la dispoziție „parcursuri de avansare a cursanților la diferitele niveluri ale cadrului național al calificărilor”.

Ar trebui avut în vedere un accent pe îmbunătățirea calității și diversității ofertei educaționale pentru adulți, atât prin sprijinirea furnizorilor din domeniul educației (prin programe financiare și standarde de calitate) și a profesioniștilor din domeniul educației adulților, asigurând oportunități pentru continuarea dezvoltării profesionale, deoarece acest lucru este esențial pentru un sistem de educație a adulților funcțional.

8.0 REZUMAT

Un important pas înainte către elaborarea unui cadru pentru acțiune coerentă în domeniul educației adulților a fost făcut prin adoptarea pentru prima dată a unei Strategii naționale pentru ÎPV în 2015. Acest document, împreună cu prevederile din Legea educației nr. 1/2011 și strategiile naționale complementare pentru perioada până în 2020 – Strategia pentru ocuparea forței de muncă – 2013 și Strategia educației și formării profesionale – 2016, asigură un cadru destul de cuprinzător pentru acțiunea politică în domeniul educației adulților și EFP. Acestea sunt urmate de Planuri de acțiune pentru punerea în aplicare, ceea ce creează premisele unei evoluții previzibile pentru perioada care urmează, din punct de vedere conceptual.

Cu toate acestea, această formulă de politică nu a fost pusă în practică și nici nu a fost implementată într-un mod sistematic. Au apărut deja întârzieri în legătură cu punerea în practică. Este, prin urmare, nevoie de o consolidare adecvată a capacității și de voința politică de a transforma aceste strategii în realitate, urmând Planurile de acțiune adoptate.

Rata foarte scăzută a participării adulților la ÎPV, de aproximativ 1,3 %, și incapacitatea guvernului de a genera o îmbunătățire a acesteia în ultimii 15 ani, are drept rezultat așteptări reduse în legătură cu atingerea obiectivului pentru 2020 (10 %, negociat de România). La acesta se adaugă alte date: una dintre cele mai ridicate rate ale sărăciei (peste 40 %), una dintre cele mai ridicate rate de inactivității, în special în rândul tinerilor (22 % NEET în 2016), împreună cu o rată ridicată a abandonului școlar (19,1 %) și o performanță scăzută la scorurile PISA în 2015 (1 din 4 elevi cu vârsta de 15 ani sub nivelul 2).

România nu a participat la PIAAC și au existat motive de îngrijorare cu privire la nivelul de competență și problemele structurale ale capitalului uman în România. Prin urmare, sunt extrem de necesare acțiuni specifice și hotărâte. Rata de ocupare a forței de muncă de 66,3 % (2016) indică un progres destul de lent (o creștere de 1,5 % din 2010) în direcția atingerii obiectivului național de 70 % până în 2020. Potrivit previziunii Cedefop privind cererea și oferta de competențe (2015), în pofida creșterii previzionate de Comisia Europeană pentru România de 2,4 % în 2015 și 2,8 % în 2016 (una dintre cele mai ridicate din UE), această creștere economică va avea un impact limitat asupra creării de locuri de muncă. Se așteaptă ca rata de ocupare a forței de muncă în România să atingă nivelul anterior crizei abia în 2025 (în timp ce așteptările pentru majoritatea celorlalte țări UE sunt ca revenirea la acel nivel să aibă loc până în 2020). Rata migrației rămâne ridicată, având un impact atât asupra ratei reduse a șomajului (aproximativ 4 %), cât și asupra participării la educația adulților.

Soluția prevăzută în SNÎPV de a atrage 1,6 milioane de adulți până în 2020, pentru a îndeplini obiectivul de 10 % rată de participare este discutabilă, deoarece s-a raportat că în perioada 2007-2013 peste 1,2 milioane de adulți au participat la cursuri oferite cu sprijin din FSE și, în pofida acestui lucru, rata de participare a rămas aproape aceeași. Aceasta ridică, de asemenea, semne de întrebare privind credibilitatea datelor disponibile. Astfel cum se menționează în secțiunea de diagnoză a tuturor celor trei strategii, este necesar

Rețeaua experților naționali independenți în domeniul educației
adulților/competențelor adulților
Raport complet de țară – România

un sistem național de colectare a datelor, care să furnizeze informații atât pentru ajustările necesare la nivelul întregului sistem cât și pentru adulții aflați în căutarea unor cursuri de învățare, prin servicii de consiliere mai eficiente. Mecanismul de monitorizare sistematică, evaluare și analiză a evoluțiilor este bine conceptualizat și trebuie să fie pus în aplicare, pentru a susține o asigurare a calității bine fundamentată și intervenții bine structurate.

Sistemul de educație a adulților din România este considerat unul fragmentat, iar un organism coordonator la nivel general încă lipsește. Organizația umbrelă înființată în 2011, Autoritatea Națională pentru Calificări coordonează punerea în aplicare a Cadrelor naționale al calificărilor, adoptat în 2013. Este, de asemenea, responsabilă pentru asigurarea calității sistemului de educație a adulților, pentru baza de date cu furnizori de formare acreditați și centrele de evaluare care oferă servicii VÎA, dar până în prezent are o capacitate limitată de a genera date și analize aprofundate.

O prioritate comună abordată în toate aceste documente strategice este reprezentată de calitatea și relevanța ofertei de formare pentru adulți, în vederea creșterii atractivității și încrederii în ofertele educaționale. De asemenea, este necesară și trebuie să fie susținută diversificarea acestora, deoarece oferta educațională, în special în zonele rurale, este destul de limitată. Strategiile de comunicare directă, care se axează în principal pe adulții greu accesibili, nu s-au dovedit eficiente până în prezent. Prin urmare, trebuie să fie înființate centrele comunitare planificate pentru învățarea pe tot parcursul vieții. Acestea sunt considerate o soluție pentru un sistem de educație a adulților și o ofertă educațională mai integrate la nivel local.

În încheiere, este necesară o îmbunătățire a consolidării capacității pentru a susține punerea în aplicare rapidă a planurilor de acțiune adoptate atât la nivel național (a se vedea, de exemplu, Recomandările specifice țării repetate în ceea ce privește îmbunătățirea serviciilor oferite de Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă), cât și la nivel local, împreună cu voința politică în ceea ce privește respectarea acestora. La acestea ar trebui să se adauge eforturi mai hotărâte de asigurare a unei culturi a calității, atât în ceea ce privește guvernarea, la nivelul tuturor funcțiilor sistemului EA: conceperea calificărilor și a programei de învățământ asociate, procesul de predare și de învățare, evaluarea și certificarea competențelor, formarea cadrelor didactice.

9.0 BIBLIOGRAFIE

ANOFM (serviciul public național pentru ocuparea forței de muncă) (2017). Notă privind stadiul realizării Programului național de ocupare pentru tinerii cu risc de marginalizare socială pentru Trimestrul I 2017. <http://www.anofm.ro/files/Raport%20marginalizare%20%20TRIM%20I%20%202017%20.pdf>

Bengtsson, J. (2013). National strategies for implementing lifelong learning (LLL) – the gap between policy and reality: An international perspective (Strategii naționale pentru punerea în aplicare a învățării pe tot parcursul vieții (ÎPV) – Decalajul între politică și realitate: O perspectivă internațională), *International Review of Education*. 59:343–352 DOI 10.1007/s11159-013-9362-4. Dordrecht: Springer.

Cedefop (2015), Previziune privind competențele – România. <http://www.cedefop.europa.eu/it/events-and-projects/projects/analysing-skill-mismatch>

Consiliul Uniunii Europene (2011), Rezoluția Consiliului privind un plan european reînnoit pentru învățarea în rândul adulților <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2011:372:0001:0006:en:PDF>

Consiliul Uniunii Europene (2012), Regândirea educației: investiții în competențe pentru rezultate socio-economice mai bune, Strasbourg, http://www.cedefop.europa.eu/EN/Files/com669_en.pdf

Consiliul Uniunii Europene (2016a), O noua agendă pentru competențe în Europa - Să lucrăm împreună pentru consolidarea capitalului uman, a capacității de inserție profesională și a competitivității, Strasbourg,

Consiliul Uniunii Europene (2016b), Recomandarea Consiliului din 19 decembrie 2016 privind cursurile de actualizare a competențelor: noi oportunități pentru adulți (2016/C 484/01) [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016H1224\(01\)&from=EN](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016H1224(01)&from=EN)

Comisia Europeană (2015), Proiect de raport comun pentru 2015 al Consiliului și al Comisiei privind punerea în aplicare a Cadrului strategic pentru cooperarea europeană în domeniul educației și formării profesionale (ET2020). Noi priorități pentru cooperarea europeană în domeniul educației și formării profesionale {SWD(2015) 161 final} /COM(2015)408, http://ec.europa.eu/education/documents/et-2020-draft-joint-report-408-2015_en.pdf

Comisia Europeană/EACEA/Eurydice (2015), Educația și formarea adulților în Europa: Lărgirea accesului la oportunități de educație, Raport Eurydice, Luxemburg, Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, doi:10.2797/75257

Rețeaua experților naționali independenți în domeniul educației
adulților/competențelor adulților
Raport complet de țară – România

Comisia Europeană (2016a), Raport de țară pentru România 2016, Bruxelles, 26.2.2016, SWD(2016) 91 final, http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/csr2016/cr2016_romania_en.pdf

Comisia Europeană (2016b), Documentele privind semestrul european pentru România 2016, Recomandări specifice țării 2016 – Recomandarea Comisiei, http://ec.europa.eu/europe2020/europe-2020-in-your-country/romania/country-specific-recommendations/index_en.htm

Comisia Europeană (2016c), Monitorul educației și formării 2016, http://ec.europa.eu/education/sites/education/files/monitor2016_en.pdf

Comisia Europeană (2017), Recomandări specifice țării – România – privind Programul național de reformă pentru 2016, https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2017-european-semester-country-specific-recommendations-commission-recommendations_-_romania.pdf

Uniunea Europeană (2013), Developing the Adult Education Sector: Opening up Higher Education to Adults (Dezvoltarea sectorului educației adulților: Deschiderea învățământului superior pentru adulți), Luxemburg, Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, ISBN 978-92-79-34590-6. DOI: 10.2766/65164

Uniunea Europeană (2015), An in-depth analysis of adult learning policies and their effectiveness in Europe (O analiză aprofundată a politicilor privind educația adulților și eficacitatea acestora în Europa), Luxemburg, Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, doi: 10.2767/076649

Uniunea Europeană (2016), Employment and Social Developments in Europe 2015 (Ocuparea forței de muncă și evoluții sociale în Europa 2015)

Faturșnic, C., Jigău, M., Costache, L. (2014). Participarea la educație în învățământul secundar superior – O provocare pentru politicile curente în România, București, UNICEF_ISE, http://www.unicef.ro/wp-content/uploads/Raport-OOSC-Invatamant-Secundar-Superior_final.pdf

Faturșnic, C. (2015, coord.), Analiza sistemului de învățământ preuniversitar din România din perspectiva unor indicatori statistici. Politici educaționale bazate pe date, București, Editura Universitară.

Federighi, P. (2013), Adult and continuing education in Europe: Pathways for a skill growth governance (Educația adulților și educația continuă în Europa: Parcursuri pentru guvernarea creșterii competențelor), Luxemburg, Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene,

Ghinăraru, C. (2015), Observatorul european al ocupării forței de muncă, rapoarte periodice, România, martie 2015

Rețeaua experților naționali independenți în domeniul educației
adulților/competențelor adulților
Raport complet de țară – România

Guvernul României (2015), Programul de convergență 2015-2018, București,

Guvernul României (2017), Programul de guvernare 2017-2020,
http://gov.ro/fisiere/pagini_fisiere/Programul_de_guvernare_2017-2020.pdf

Guvernul României (2017b), Raport de țară pentru România 2017, Semestrul european,
<http://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2017-european-semester-country-report-romania-en.pdf>

Institutul de Științe ale Educației (2016 – ISE), Aspecte privind incluziunea socială a tinerilor aflați în afara sistemelor de educație, formare și ocupare profesională (NEET),
http://www.ise.ro/wp-content/uploads/2016/12/Raport-cercetare-NEET_final_2016.pdf

Institutul Național de Statistică (INS, 2017), Forța de muncă în România – Ocupare și șomaj în anul 2016,
http://www.insse.ro/cms/sites/default/files/field/publicatii/forta_de_munca_ocupare_si_somaj_in_anul_2016.pdf

Kitchen, H., Fordham, E., Henderson, K., Looney, A., Maghnouj, S. (2017), România 2017 – Studii OCDE privind evaluarea și examinarea în domeniul educației,
http://www.unicef.ro/wp-content/uploads/Studiu_OECD.pdf

Autoritatea de Management pentru Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013, Rapoarte anuale de punere în aplicare, 2007-2013. Internet: www.fseromania.ro

Ministerul Muncii (2013), Strategia națională pentru ocuparea forței de muncă 2014-2020,
http://www.mmuncii.ro/j33/images/Documente/Munca/2014-DOES/2014-01-31_Anexa1_Strategia_de_Ocupare.pdf

Ministerul Educației Naționale și Cercetării Științifice – MENCS (2015), Strategia națională de învățare pe tot parcursul vieții 2015-2020,
[https://www.edu.ro/sites/default/files/_fi%C8%99iere/Minister/2016/strategii/Strategie%20LLL%20\(1\).pdf](https://www.edu.ro/sites/default/files/_fi%C8%99iere/Minister/2016/strategii/Strategie%20LLL%20(1).pdf)

Ministerul Educației Naționale și Cercetării Științifice – MENCS (2016a), Prioritățile strategice ale Ministerului Educației și planurile de acțiuni sectoriale pentru anul 2016,
<http://edu.ro/prioritatile-ministerului>

Ministerul Educației Naționale și Cercetării Științifice – MENCS (2016b), Strategia educației și formării profesionale în România, 2016-2020.
http://www.edu.ro/sites/default/files/_fi%C8%99iere/Minister/2016/strategii/Strategia_VET%2027%2004%202016.pdf

Ministerul Educației Naționale și Cercetării Științifice – MENCS (2017), Proiectul privind învățământul secundar din România (Romanian Secondary Education Project – ROSE),
<http://proiecte.pmu.ro/web/guest/rose>

Rețeaua experților naționali independenți în domeniul educației
adulților/competențelor adulților
Raport complet de țară – România

Ministerul Educației Naționale și Cercetării Științifice – MENCS (2017b), Starea sistemului de învățământ preuniversitar 2016, https://www.edu.ro/sites/default/files/_fi%C8%99iere/Minister/2017/transparența/Stare%20preuniv%202016.pdf

Ministerul Tineretului și Sportului (2015), Strategia națională pentru tineret 2015-2020 (în limba română), <http://mts.ro/wp-content/uploads/2016/02/Strategia-tineret-final.pdf>

Musset, P. (2014), OECD Reviews of Vocational Education and Training. A Skills Beyond School; Commentary on Romania (Analizele OCDE privind educația și formarea profesională. Analiză privind competențele dobândite după anii de școală. Comentariu privind România), Paris, OCDE

Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă, Rapoartele anuale de activitate, 2007-2013, Internet: www.anofm.ro

Institutul Național de Statistică al României – Anuarul Statistic al României, 2010,2011,2012,2013,2014,2015,2016, București, INS, Internet: www.insse.ro

Nicoll, K. (2009), Flexibility and Lifelong Learning – Policy, discourse, politics (Flexibilitate și învățare pe tot parcursul vieții – Politici, discurs, mediul politic), Londra, Routledge,

Popa, F. (2015), Monitorul educației și formării 2015 România, http://ec.europa.eu/education/tools/docs/2015/monitor2015-romania_en.pdf

Rețeaua Refernet, EFP în Europa, rapoartele de țară ale rețelei Refernet; ROMÂNIA (punct de contact INCSMPS – Institutul Național de Cercetare Științifică în Domeniul Muncii și Protecției Sociale din România), 2011, 2012, 2013. Internet: www.refernet.ro

Guvernul României (2002), Legea nr. 76/2002 privind sistemul asigurărilor pentru șomaj și promovarea ocupării forței de munca, Monitorul Oficial al României nr. 457/7.21.2013,

Sava S., Ulrich C., Mironov C. (2013). References for the development of the professionalization system for adult education practitioners (Repere pentru dezvoltarea sistemului de profesionalizare a practicienilor din educația adulților), Timișoara, Editura Universității de Vest. ISBN: 978-973-125-392-3

Sava, S. (2015), Beneficiile învățării de-a lungul întregii vieți; implicații pentru politica educațională din România. În S. Sava (coord.), Perspective pentru cercetarea în educație. București, Editura Universitară

Sava, S., Luștea, A. (2017), Improving participation rate of adults in lifelong learning – why Romania is not so successful? (Îmbunătățirea ratei de participare a adulților la învățarea pe tot parcursul vieții – de ce România nu înregistrează succese?) În Koulaouzides G.A., Popovic, K., (2017, editori). Adult Education and Lifelong Learning in Southeastern Europe, A Critical View of Policy and Practice (Educația adulților și învățarea

Rețeaua experților naționali independenți în domeniul educației
adulților/competențelor adulților
Raport complet de țară – România

pe tot parcursul vieții în Europa de Sud-Est. O privire critică asupra politicii și practicii), Rotterdam/Boston/Taipei, Sense Publisher, p. 101-114.

Sava, S., Crasovan, M. (2017), *Strategia națională de învățare de-a lungul întregii vieți – analiză discursivă*. În Sava S, Crasovan, M., Luștea, A. (2017). *Stimularea participării adulților la educație. Perspective asupra implementării strategiei naționale de învățare pe tot parcursul vieții – Volumul celei de-a IV-a Conferințe Naționale de Educație a Adulților*, Timișoara, Editura Universității de Vest din Timișoara

Schuller, T. și Watson, D. (2009), *Learning through life. Inquiry into the future of lifelong learning (Învățarea de-a lungul vieții. Cercetare privind viitorul învățării pe tot parcursul vieții)*, Leicester, NIACE

ONU, UNESCO, UNICEF, Banca Mondială, UNFPA, PNUD, UN Women, UNHCR. (2015), *Education 2030, Incheon Declaration - Towards inclusive and equitable quality education and lifelong learning for all (Educația 2030, Declarația de la Incheon – Către educația și formarea profesională de calitate, inclusivă și echitabilă)*, <http://www.uis.unesco.org/Education/Documents/incheon-framework-for-action-en.pdf>

UNESCO. (2015), *Recommendation on adult learning and education (Recomandare privind învățarea și educația adulților)*, Hamburg, UNESCO-UIL <http://unesdoc.unesco.org/images/0024/002451/245179e.pdf>.

Rețeaua experților naționali independenți în domeniul educației
 adulților/competențelor adulților
 Raport complet de țară – România

ANEXE

Anexa 1: Lista actelor legislative, strategiilor și legilor adoptate

Titlul	Data adoptării	Scurtă descriere a conținutului
Legea educației	1/2011 (ianuarie)	Conține un capitol special privind învățarea pe tot parcursul vieții, care conceptualizează pentru prima dată centrele comunitare de învățare pe tot parcursul vieții, Autoritatea Națională pentru Calificări etc.
HG (Hotărârea Guvern) 556/2011	iunie 2011	HG privind organizarea și funcționarea Autorității Naționale pentru Calificări. Autoritatea Națională pentru Calificări (ANC) este înființată prin reorganizarea fostului Consiliu Național al Calificărilor și Formării Profesionale a Adulților (CNFPA), ca organizație tripartită sub coordonarea Ministerului Educației și Ministerului Muncii, și este responsabilă pentru elaborarea Cadrului național al calificărilor și gestionarea Registrului național al calificărilor.
HG 918	2013	HG privind aprobarea Cadrului național al calificărilor. Cadrul național al calificărilor (CNC) a fost aprobat, cu cele 8 niveluri ale sale, în concordanță cu Cadrul european al calificărilor
HG 1071	august 2013	Strategia națională pentru ocuparea forței de muncă 2014-2020. http://www.mmuncii.ro/j33/images/Documente/Munca/2014-DOES/2014-01-31_Anexa1_Strategia_de_Ocupare.pdf
OUG nr. 94/2014	iunie 2014	Educația în sistem dual a fost introdusă ca formă de organizare a formării profesionale. Conceptualizarea legală deplină a acesteia a fost aprobată în noiembrie 2016.
HG 24/2015	ianuarie 2015	Strategia națională în domeniul politicii de tineret pentru perioada 2015-2020 Strategia națională în domeniul politicii de tineret pentru perioada 2015-2020 stabilește cadrul pentru abordarea aspectelor legate de tineret, NEET, facilitățile și serviciile care urmează să fie înființate pentru sprijinirea populației tinere. http://mts.ro/wp-content/uploads/2016/02/Strategia-tineret-final.pdf .
HG 417/2015	iulie 2015	Strategia privind reducerea părăsirii timpurii a școlii 2015-2020. Versiunea completă în limba română poate fi descărcată la http://www.edu.ro/viziune-0 , iar o scurtă descriere în limba engleză este disponibilă la: https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Romania:Ongoing_Reforms_and_Policy_Developments
HG 418/2015	iulie 2015	Strategia de învățare pe tot parcursul vieții 2015-2020, cu Planul său de acțiune asociat. Versiunea completă în limba română poate fi descărcată la http://www.edu.ro/viziune-0 , iar o scurtă descriere în limba engleză este disponibilă la: https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Romania:Ongoing_Reforms_and_Policy_Developments
HG 465/2015	iulie 2015	Strategia națională pentru învățământ terțiar 2015-2020; Versiunea completă în limba română poate fi descărcată la http://www.edu.ro/viziune-0 , iar o scurtă descriere în limba engleză este disponibilă la:

Rețeaua experților naționali independenți în domeniul educației
 adulților/competențelor adulților
 Raport complet de țară – România

		https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Romania:Ongoing_Reforms_and_Policy_Developments
HG 775/2015	2015	Strategia națională pentru competitivitate 2015-2020. https://www.universuljuridic.ro/hg-775-2015-strategia-nationala-pentru-competitivitate-2015-2020/
OUG 4342	iunie 2015	Ordin de ministru privind colegiile nonuniversitare pentru nivelul 5 din CNC, având ca scop facilitarea tranziția către învățământul terțiar inclusiv pentru absolvenții de liceu fără diplomă de bacalaureat
OUG 5160	2015	Metodologia pentru organizarea de studii postuniversitare de educație permanentă de către instituțiile de învățământ superior.
	februarie 2016	Pachetul național anti-sărăcie. Versiunea completă în limba română poate fi descărcată la https://www.edu.ro/pachetul-na%C8%9Bional-anti-s%C4%83r%C4%83cie , iar o scurtă descriere în limba engleză este disponibilă la: https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Romania:Ongoing_Reforms_and_Policy_Developments
OM 621	29.7.2016	Strategia anuală cu privire la informarea și consilierea tinerilor, http://mts.ro/noutati/strategia-nationala-anuala-cu-privire-la-informarea-si-consilierea-tinerilor-2016/
HG 317	septembrie 2016	Strategia educației și formării profesionale în România pentru perioada 2016-2020. Versiunea completă în limba română poate fi descărcată la http://www.edu.ro/viziune-0 , iar o scurtă descriere în limba engleză este disponibilă la: https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Romania:Ongoing_Reforms_and_Policy_Developments
OUG 81	noiembrie 2016	Metodologie pentru organizarea educației profesionale în sistem dual
OUG 3475	2017	Metodologia de înregistrare în Registrul național al Calificărilor din Învățământul Superior sub supravegherea Autorității Naționale pentru Calificări

Anexa 2: Inventarul intervențiilor în materie de politici

Denumirea intervenției	Sursa (cu hyperlink)	Buget	Rezultate	Care dintre cele 6 componente ale politicilor de succes în domeniul educației adulților sunt vizate? (bifați toate variantele relevante)						Detalii suplimentare/descriere (scop, durată, entitatea responsabilă etc.)
				Încurajarea interesului cursanților pentru	Investiția angajatorilor în învățare	Îmbunătățirea accesului egal pentru toți	Învățare relevantă	Învățare de înaltă calitate	Politică coerentă	
Îmbunătățirea relevanței și calității formării în raport cu piața muncii	https://www.edu.ro/sites/default/files/_fi%C8%99iere/Minister/2017/transparenta/Stare%20preuniv%202016.pdf	public	Programă de învățământ actualizată, Parteneriate privind standardele	X			X	X		Ministerul Educației/CND IPT, ANC

Rețeaua experților naționali independenți în domeniul educației adulților/competențelor adulților
Raport complet de țară – România

			profesionale							
Calitatea și transparența datelor	https://www.edu.ro/sites/default/files/_fi%C8%99iere/Minister/2017/transparența/Stare%20preuniv%202016.pdf http://www.anofm.ro/files/RAPORT%20DE%20ACTIVITATE%202016.pdf		Registrul actualizat, mecanism de monitorizare, baze de date actualizate, servicii de consiliere finanțate	x		x	x	X	X	Ministerul Educației, ANC, ANOFM
Îmbunătățirea calității în domeniul EFP	https://www.edu.ro/sites/default/files/_fi%C8%99iere/Minister/2017/transparența/Stare%20preuniv%202016.pdf		Mecanisme pentru asigurarea calității, verificare externă a calității, acreditarea furnizorilor de formare, consorții regionale/locale etc	x	x	x	X	X	x	Ministerul Educației, ANC, ANOFM
Educația continuă a adulților	http://www.anofm.ro/files/RAPORT%20DE%20ACTIVITATE%202016.pdf		Oferte de formare pentru nivelurile	x	x	x	x	X		Ministerul Educației, ANC, ANOFM

Rețeaua experților naționali independenți în domeniul educației adulților/competențelor adulților
Raport complet de țară – România

			3, 4, 5 din CNC							
Consiliere a adulților	http://www.anofm.ro/files/RAPORT%20DE%20ACTIVITATE%202016.pdf		Acredita- rea centrelor de consiliere	x		x	x			Ministerul Educației, ANC, ANOFM
VPL	http://www.anofm.ro/files/RAPORT%20DE%20ACTIVITATE%202016.pdf		Centre acredita- te, adulți care au beneficiat de consiliere	x		x	X			Ministerul Educației, ANC, ANOFM
Formarea în domeniul antrepren- oriatului	http://www.anofm.ro/files/RAPORT%20DE%20ACTIVITATE%202016.pdf		Lansarea programu- lui național Start-up nation, cursuri de formare în domeniul antrepren- oriatului	x			X			Ministerul Educației, ANC, ANOFM
Formarea la locul de muncă	http://www.anofm.ro/files/RAPORT%20DE%20ACTIVITATE%202016.pdf		Granturi pentru formarea la locul de muncă, cursuri de formare	X	x		x	X		Ministerul Educației, ANC, ANOFM

Rețeaua experților naționali independenți în domeniul educației adulților/competențelor adulților
Raport complet de țară – România

			desfășura te							
--	--	--	-----------------	--	--	--	--	--	--	--

CUM SE POT OBȚINE PUBLICAȚIILE ALE UE

Publicații gratuite:

- un exemplar:
prin EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>);
- mai multe exemplare sau afișe/hărți:
de la reprezentanțele Uniunii Europene (http://ec.europa.eu/represent_en.htm);
de la delegațiile din țările din afara UE
(http://eeas.europa.eu/delegations/index_en.htm);
contactând serviciul Europe Direct (http://europa.eu/europedirect/index_en.htm) sau
apelând 00 800 6 7 8 9 10 11 (linie telefonică gratuită din orice loc de pe teritoriul UE) (*).

(*). Informațiile oferite sunt gratuite, la fel ca majoritatea apelurilor telefonice (dar este posibil ca unii operatori, unele cabine telefonice sau hoteluri să vă perceapă taxe).

Publicații cu plată:

- prin EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>).

Abonamente cu plată:

- prin unul dintre agenții de vânzări ai Oficiului pentru Publicații al Uniunii Europene (http://publications.europa.eu/others/agents/index_en.htm).

Oficiul pentru Publicații
al Uniunii Europene